

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra aplikované ekonomie

Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy
České republiky a Spojeného království

Bakalářská práce

2020

Autorka: Kateřina Horáková

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kročil, Ph.D.

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království*“ vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....

.....

Kateřina Horáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu práce Mgr. Ondřeji Kročilovi, Ph. D. za odborné vedení mé bakalářské práce, věcné rady a cenné připomínky a vstřícnost během psaní této práce.

Obsah

Úvod.....	7
1 Charakteristika České republiky a Spojeného království	10
1.1 Politický systém	11
1.1.1 Politický systém České republiky	11
1.1.2 Politický systém Spojeného království	13
1.2 Analýza vybraných ekonomických ukazatelů.....	16
2 Zahraničně-obchodní vztahy České republiky se Spojeným královstvím.....	21
2.1 Období před vstupem České republiky do Evropské unie	21
2.2 Období po vstupu České republiky do Evropské unie	24
3 Spojené království v Evropské integraci	26
3.1 Období před vstupem Spojeného království do Evropských společenství	26
3.2 Období po vstupu Spojeného království do Evropských společenství	29
4 Brexit	32
5 Dopady Brexitu na Evropskou unii	37
5.1 Metody a data	37
5.2 Dopady na Evropskou unii jako celek	40
5.2.1 Dopady na budoucnost evropské integrace	42
5.2.2 Dopady na společnou zemědělskou politiku EU	43
5.2.3 Dopady na společnou regionální politiku EU.....	45
5.3 Dopady na finanční trhy	46
5.4 Dopady na migraci za prací.....	48
6 Dopady Brexitu na příkladu zemí Visegrádské skupiny	51
6.1 Polsko.....	51
6.2 Slovensko	52
6.3 Maďarsko	53

7 Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království	55
7.1 Limity výzkumu	62
Závěr	64
Summary	67
Seznam zkratek	68
Zdroje	69

Seznam tabulek

Tabulka 1: Export před vstupem ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní	22
Tabulka 2: Import před vstupem ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní	23
Tabulka 3: Export po vstupu ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní	24
Tabulka 4: Import po vstupu ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní	25

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kanály určující makroekonomické dopady Brexitu na Maďarsko. Zdroj: Varadi, Varnai, Virag 2016: 103, přeložila autorka.	54
--	----

Seznam grafů

Graf 1: HDP na obyvatele (v tis. USD). Zdroj: Světová banka, zpracování vlastní	17
Graf 2: Průměrná roční míra růstu HDP na obyvatele. Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní	17
Graf 3: Průměrná roční inflace (v %). Zdroj: www.inflation.cz, zpracování vlastní.	18
Graf 4: Obecná míra nezaměstnanosti (v %). Zdroj: ČSÚ, ONS, zpracování vlastní. ...	19
Graf 5: Počet publikovaných článků v jednotlivých zemích. Zdroj: Web of Science, zpracování vlastní.	38
Graf 6: Počet publikovaných článků v jednotlivých letech. Zdroj: Web of Science, zpracování vlastní.	39

Graf 7: Export Polska 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní.	51
Graf 8: Export ČR 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní.	51
Graf 9: Export Slovenska 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní. ..	52
Graf 10: Financování nových a dlouhodobých priorit (v % HND EU-27). Zdroj: Evropská komise 2019: 2.....	56
Graf 11: Nejistota hospodářské politiky Spojeného království. Zdroj: Plakandaras, Gupta, Wohar 2017: 207, přeloženo autorkou.	57
Graf 12: Denní hodnoty indexu PX. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2017: 49.	58
Graf 13: Výkonnost významných indexů burz členských a nečlenských států EU. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2017: 47.....	58
Graf 14: Denní uzavírací hodnoty indexů na BCPP. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2018: 44.	59
Graf 15: Dopad Brexitu na HDP ČR (v %). Zdroj: Marek et al. 2019: 3.	61
Graf 16: Podíl zahraničního obchodu se Spojeným královstvím na HDP ČR (v %). Zdroj: UNCTAD, World Bank, zpracování vlastní.	61
Graf 17: Obchodní závislost na Spojeném království. Zdroj: Bittner et al. 2019: 2.	62

Úvod

Hlavním důvodem pro výběr tématu bakalářské práce „*Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království*“ je nedostatek odborné literatury k dané problematice, včetně odborných článků, v českém jazyce vzhledem k neustálému vývoji tématu. Dalším důvodem je pak využití kombinace studovaných bakalářských oborů autorky, a to konkrétně Aplikovaná ekonomická studia a Politologie a evropská studia, v praxi.

Brexit, slovo složené ze slov *British* a *Exit* (BBC 2020), v překladu znamená vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a je jedním z nejaktuálnějších témat, jak politických, tak ekonomických, již několik let. Bakalářská práce se kromě Brexitu věnuje také obchodním vztahům Spojeného království a České republiky, a to od jejího vzniku. A také vztahům Spojeného království s Evropskými společenstvími, později Evropskou unií, které současný britský postoj a obecně Brexit do jisté míry vysvětlují. Těmto vztahům se bakalářská práce věnuje od samotného počátku, tj. od 50. let 20. století.

Cílem práce je vymezení dopadů Brexitu na vzájemné obchodní vztahy. Za účelem splnění daného cíle byly zvoleny dvě výzkumné otázky. První otázkou je „*Jaké dopady Brexitu na ekonomiku EU uvádějí autoři odborných článků?*“ Druhou otázkou pak „*Jsou identifikované dopady relevantní pro ČR?*“ Použitou metodou v této bakalářské práci bude systematická rešerše odborné literatury, a to konkrétně rešerše odborných článků dostupných na Web of Science. Metoda je spolu s daty podrobněji popsána v praktické části práce.

Práce je členěna celkem do sedmi kapitol. První čtyři kapitoly společně tvoří teoretickou část. Praktická část je pak rozdělena do tří kapitol. První kapitola práce se věnuje obecné charakteristice obou zemí. Do této obecné charakteristiky, kromě základních údajů o obou zemích, dále spadá analýza politického systému obou zemí a následně analýza vybraných makroekonomických ukazatelů, jako jsou např. inflace či hrubý domácí produkt. Tato kapitola má za úkol umožnit jednodušší komparaci obou zemí.

Druhá kapitola této práce se zabývá analýzou vzájemných vztahů Spojeného království a České republiky, a to od jejího vzniku na začátku roku 1993. Analýza zahraničně-obchodních vztahů probíhá na základě vzájemného importu a exportu. Kapitola se zabývá také legislativní úpravou umožňující vzájemný obchod. Celá kapitola je pak rozdělena do dvou částí, a to na část před vstupem České republiky do Evropské unie a po vstupu do Unie.

Obsahem třetí kapitoly je vývoj vzájemných vztahů Spojeného království a Evropských společenství, později Evropské unie. Časově je kapitola vymezena od počátků evropské integrace, tedy 50. let 20. století, do projevu Davida Camerona, ve kterém občanům své země slíbil referendum. V kapitole jsou shrnuty především stěžejní milníky určující vzájemné vztahy, jako například komplikace vstupu Spojeného království do Evropských společenství, první i druhé referendum o setrvání či vyjednávání výše britského příspěvku do společenství a další.

Čtvrtá kapitola se zabývá problematikou Brexitu. Kapitola navazuje na kapitolu předchozí a pokračuje chronologicky od projevu Davida Camerona až do současné aktuální situace v roce 2020. Podrobněji se kapitola zabývá kampaněmi za referendum a situaci po referendu, kdy se během tří let stihli dvakrát vystřídat ministerští předsedové Spojeného království a v zemi se dvakrát konaly předčasné parlamentní volby. Součástí kapitoly je i dosavadní vyjednávání po vystoupení Spojeného království, a to do března roku 2020.

Následující tři kapitoly tvoří praktickou část práce. V páté kapitole je provedena systematická rešerše literatury na dopady Brexitu na Evropskou unii. Tuto rešerši tvoří odborné články publikované v periodících, jež jsou dostupné na Web of Science. Tyto články jsou vybrány na základě vybraných klíčových slov nastavených pomocí Booleovských operátorů.

Šestá kapitola stále vychází z rešerše odborných článků dostupných na Web of Science. Kapitola se zabývá dopady Brexitu na obchodní vztahy ostatních členských zemí Visegrádské skupiny se Spojeným královstvím. Tyto dopady jsou na základě literatury

členěny do různých potencionálních scénářů. Cílem kapitoly je přiblížit dopady Brexitu na obchodní vztahy zemí podobných České republice se Spojeným královstvím.

Sedmá kapitola je zaměřena na dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království. Cílem kapitoly je výzkum relevantnosti provedené rešerše dopadů Brexitu na Evropskou unii pro Českou republiku. Součástí kapitoly je také posouzení relevantnosti dopadů Brexitu na obchodní vztahy zemí Visegrádské skupiny se Spojeným královstvím pro Českou republiku. Tato relevantnost bude posuzována za pomoci dostupných analýz dopadů Brexitu na českou ekonomiku.

Teoretická část vychází především z monografií či sborníků, kromě čtvrté kapitoly věnované Brexitu. Vzhledem k aktuálnosti tématu, tato kapitola vychází ze světových zpravodajských webů, jako jsou např. CNN, BBC či Politico, The Guardian, případně agentura Reuters a další. Praktická část vychází primárně z článků v rámci rešerše. Skutečnosti v těchto člancích jsou navíc prokládány dalšími články, především z českých zpravodajských agentur, jako jsou ČT24 či Český rozhlas. Dopady Brexitu na Českou republiku navíc vychází ze zpracovaných analýz věnovaných problematice.

1 Charakteristika České republiky a Spojeného království

Celá kapitola se zabývá charakteristikou obou zemí, a to především proto, aby bylo možné obě země lépe komparovat. Kromě obecné charakteristiky se kapitola věnuje také analýze makroekonomických ukazatelů, jako jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a inflace. Dále politickému systému obou zemí, kde sleduje především rozdělení moci a složení současné vlády, včetně obsazení stran v parlamentu, po posledních parlamentních volbách v obou zemích.

Česká republika se řadí mezi postkomunistické země středo-východní Evropy. S rozlohou 78 865 km² (Český statistický úřad 2011) patří do skupiny menších států. Počet obyvatel k 30. září 2019 činil 10 681 161 (Český statistický úřad 2020a). Hlavním městem je Praha (čl. 13 Ústavního zákona č.1/1993 Sb.) a země je rozdělená celkem do 14 krajů včetně Prahy (čl. 1 Zákona č. 347/1997 Sb.).

Spojené království Velké Británie a Severního Irska je složené z celkem zhruba 5500 ostrovů nacházejících se severozápadně od Evropského kontinentu, ležících mezi Atlantským oceánem a Severním mořem, z nichž největšími jsou Velká Británie a Irsko (Plumlovský 1979: 8). Celková rozloha země je 242 495 km² (Organizace spojených národů: 9) a počet obyvatel k 16. únoru 2020 je 67 754 395 (Worldometer 2020). Země je složená ze 4 regionálních zemí, a to Anglie, Walesu, Skotska a Severního Irska. Hlavním městem Spojeného království je Londýn (Plumlovský 1979: 28), který je zároveň hlavním městem Anglie.

Zvláštností Spojeného království je například anglikánská církev. Oficiálními uznanými anglikánskými církvemi jsou skotská a anglická, jejíž hlavou je panovník, což znamená, že panovníci Spojeného království musí být zásadně tohoto náboženského vyznání (Plumlovský 1979: 48). Jinou netradičností je Ústava, která je nepsaná (Tamtéž: 54), nebo alespoň netvoří jeden právní dokument tak, jak jsme zvyklí. Ústavu Spojeného království tvoří například parlamentní zákony, královské prerogativy, precedenty nebo ústavní zvyklosti (Rovná 2004: 64–67). Politická sféra i veřejnost ve Spojeném království si zakládá na pragmatismu, respektování zákonů a společném konsensu (Dvořáková et al. 2008: 100–101).

1.1 Politický systém

Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol pro jednotlivé země, tedy na politický systém České republiky a politický systém Spojeného království. Ačkoliv se práce zabývá obchodními vztahy, politická situace v zemích je důležitá především kvůli vzájemným souvislostem politicko-ekonomickým. V podkapitolách jsou obecně charakterizovány jednotlivé složky politického systému zemí jako je vláda, panovník či parlament.

1.1.1 Politický systém České republiky

Česká republika (dále jen ČR) je parlamentní demokracií se specifickým postavením prezidenta (Brunclík, Kubát 2017: 85). Na rozdíl od ostatních postkomunistických zemí je demokracie v ČR hluboce zakořeněna již z doby Rakouska-Uherska (Vodička, Cabada 2011: 172). ČR oficiálně vznikla 1. ledna 1993, a to na základě rozpadu Československé federativní republiky na Českou a Slovenskou republiku (Berounský 2013: 11).

Oficiální hlavou státu je prezident (čl. 54 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.), který je od roku 2013 volen v přímých volbách většinovým systémem (čl. 1 Zákona č. 71/2012 Sb.). Volební období prezidenta republiky je pětileté a začíná složením slibu (čl. 55 Ústavního č. 1/1993 Sb.) do rukou předsedy Senátu na společné schůzi obou komor parlamentu (Tamtéž: čl. 59). Kandidát na prezidenta musí být starší 40 let a zároveň občan ČR a může být znovu zvolen pouze jednou (Tamtéž: čl. 57). Prezident by měl být „nadstranický“ (Brunclík, Kubát 2017: 89) a má vyšší důvěru občanů než ostatní instituce (Tamtéž: 75). Mezi pravomoci prezidenta patří např. jmenování a odvolávání premiéra a ostatních členů vlády, jmenování soudců Ústavního a Nejvyššího soudu, jmenování prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu a členů Bankovní rady České národní banky (čl. 62 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Dále má právo vrátit zákon, mimo ústavní, do Poslanecké sněmovny (Tamtéž: čl. 50) a mnoho dalších. Současným prezidentem ČR je Miloš Zeman, který ve volbách roku 2018 vyhrál ve 2. kole (Český rozhlas 2018a) a obhájil tak svůj mandát z roku 2013 (Český rozhlas 2018b).

Vrcholným orgánem výkonné moci ČR je vláda složená z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů (čl. 67 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Předsedu vlády jmenuje prezident, ostatní členy vlády jmenuje na základě premiérova návrhu (Tamtéž: čl. 68), což znamená, že premiér je ostatním členům vlády nadřazen (Vodička, Cabada 2011:

197). Vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně (čl. 68 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.), ta může vyslovit vládě nedůvěru (čl. 72 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Rozhodnutí vlády probíhá ve sboru na základě souhlasu nadpoloviční většiny členů vlády (Tamtéž: čl. 76). Současným premiérem republiky je Andrej Babiš z politického hnutí ANO 2011 a spolu s ním je ve vládě dalších 13 členů (Vláda ČR).

Zákonodárná moc náleží Parlamentu, který je tvořen dvěma komorami (Vodička, Cabada 2011: 318). Nikdo však nesmí být zároveň členem obou komor (čl. 21 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Obě komory jsou usnášeníschopné, je-li přítomna alespoň třetina všech členů, v určitých případech však stanovuje Ústava výjimky (Vodička, Cabada 2011: 319). Obě komory si také volí své předsedy a místopředsedy (Tamtéž: 319). Pasivní volební právo do obou komor parlamentu má každý občan republiky starší 18 let (čl. 18 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.).

Dolní komora, neboli Poslanecká sněmovna, má celkem 200 poslanců volených přímo občany na 4 roky (Tamtéž: čl. 16). Kandidovat může každý občan ČR starší 21 let (Tamtéž: čl. 19), volby probíhají na základě poměrného zastoupení (Tamtéž: čl. 18). Poslaneckou sněmovnu může odvolat prezident z důvodů stanovených zákonem (Tamtéž: čl. 35). Současné složení Poslanecké sněmovny po posledních parlamentních volbách v roce 2017 je tvořeno celkem 9 politickými stranami, z nichž žádná nezískala absolutní většinu. Nejvíce mandátů má strana premiéra Andreje Babiše hnutí ANO 2011, a to konkrétně 78. Na druhém místě s 25 mandáty skončila ODS, s 22 mandáty se do poslanecké sněmovny dostali Piráti a SPD, 15 mandátů obsadily KSČM a ČSSD, 10 mandátů získala KDU-ČSL a následně 7 mandátů obsadila strana TOP 09 a zbylých 6 STAN (Český rozhlas 2017). Díky tomu, že nikdo nezískal většinu uzavřely ANO 2011 a ČSSD koaliční smlouvu, která jim zajistila menšinovou vládu, přičemž vládu navíc podpoří poslanci z KSČM (Český rozhlas 2018c).

Horní komora parlamentu, neboli Senát, má celkem 81 senátorů volených přímo občany na 6 let, přičemž každé 2 roky se volí třetina senátorů (čl. 16 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Kandidovat může každý občan ČR starší 40 let (Tamtéž: čl. 19), volby probíhají na základě většinového systému (Tamtéž: čl. 18). Spousta senátorů je bez politické příslušnosti, k 15. únoru 2020 celkem 36. ODS má v senátu celkem 14 senátorů, KDU-

ČSL 9 senátorů, ČSSD pak 8 senátorů. Ostatní strany mají maximálně 2 senátory (Senát ČR). Vzhledem k častým volbám, včetně doplňujících, je ale složení senátu velmi proměnlivé.

1.1.2 Politický systém Spojeného království

Spojené království Velké Británie a Severního Irska (dále jen Spojené království) je konstituční parlamentní monarchií (Dvořáková et al. 2008: 95), která se utvářela v průběhu staletí evoluční přeměnou z tradiční monarchie v současný politický systém a je vůbec nejstarším funkčním politickým systémem světa (Tamtéž: 97). Oficiální vznik Spojeného království se datuje do počátku 18. století a příkládá se podpisu Zákonů o Unii, kterými se k Anglii a Walesu připojilo Skotsko, čímž vznikla Velká Británie (Tamtéž: 96).

Oficiální hlavou státu je monarcha, jenž je kromě hlavy anglické církve také nejvyšším soudním orgánem či vrchním velitelem ozbrojených sil (Plumlovský 1979: 55). Jeho politická role však od vzniku Unie v rámci procesu evoluce neustále slábla (Dvořáková et al. 2008: 101–102). V dnešní době zaujímá panovník především reprezentativní funkci, je důležitým symbolem země stmelujícím její veřejnou i politickou společnost, znakem jednoty Spojeného království (Rovná 2004: 79). I přes to panovníkovi i nadále formálně zůstává řada exekutivních a legislativních pravomocí, za jejich realizaci však zodpovídají příslušní ministři (Dvořáková et al. 2008: 101–102). Mezi nejdůležitější pravomoci panovníka patří jmenování předsedy vlády (Rovná 2004: 73). Tato pravomoc je ale limitována výsledkem voleb (Dvořáková et al. 2008: 102). Dále pak jmenování ministrů, rozpuštění vlády a parlamentu nebo udělení milosti či vyznamenání (Rovná 2004: 73–74). Kromě těchto pravomocí má panovník i ceremoniální povinnosti. Jednou z nejdůležitějších je slavnostní otevření parlamentu, které se koná na začátku období nebo co nejdříve po nových volbách (Parliament a). Současnou hlavou státu je královna Alžběta II., která funkci vykonává od února roku 1952, kdy ve funkci nahradila svého otce Jiřího VI., její korunovace proběhla 2. června 1953 (Plumlovský 1979: 55).

Reálná politická moc je v rukou předsedy vlády a jeho kabinetu (Dvořáková et al. 2008: 101). Premiér Spojeného království je první nad nerovnými, řídí vládu a ministři jsou jeho podřízenými (Sartori 2011: 112). Post premiéra se postupně formoval na počátku 18.

století během vlády Jiřího I., který se na schůzích kabinetu vždy nechal zastoupit vybraným ministrem, a ten tak předsedal schůzi (Rovná 2004: 81). Premiérem se tradičně stává politik, který má letité zkušenosti z dolní komory parlamentu a z různých ministerských postů (Dvořáková et al. 2008: 103). Premiér má povinnost informovat panovníka o záměrech a činnosti vlády (Plumlovský 1979: 63), za tímto účelem se premiér s panovníkem schází obvykle jednou týdně (Rovná 2004: 84), a to v sídle premiéra. Mezi stěžejní práva a povinnosti patří volba a odvolání členů kabinetu a vlády, právo rozpouštět dolní komoru (Dvořáková et al. 2008: 103), reprezentovat vládu v médiích či zemi v zahraničí (Rovná 2004: 84–85) nebo povinnost podstoupit každou středu v poledne v dolní komoře parlamentu interpelace (Parliament b). Současný premiér Boris Johnson zastává post od června 2019 (Bellack, Laurent 2019), kdy ve funkci vystřídal Theresu May po její rezignaci (BBC 2019a). Post premiéra obhájil v parlamentních volbách v prosinci 2019 (BBC 2019b).

Premiér předsedá kabinetu a vládě (Rovná 2004: 85), přičemž kabinet je nejvyšším orgánem exekutivní moci ve Spojeném království, zatímco vláda je nejvyšším administrativním orgánem země (Dvořáková et al. 2008: 101). Členové kabinetu jsou ministři nejdůležitějších resortů. Obvykle je složen asi z 20 osob, ale přesný počet závisí na úsudku premiéra (Plumlovský 1979: 62). Kabinet se schází většinou jednou týdně v sídle premiéra (Rovná 2004: 93) a jeho členové za přijatá rozhodnutí odpovídají kolektivně (Dvořáková et al. 2008: 105). Členy vlády jsou pak kromě premiéra a členů kabinetu také ostatní ministři, státní a parlamentní tajemníci a další osoby mající zvláštní funkce (Plumlovský 1979: 62). Členy vlády, včetně těch kabinetních, navrhuje předseda vlády a jmenuje panovník, jejich počet je opět proměnlivý, ale zpravidla se pohybuje kolem 100 osob (Dvořáková et al. 2008: 108). Na rozdíl od kabinetu se vláda nikdy neschází jako celek, a tak jako celek ani nepřijímá žádná exekutivní rozhodnutí (Tamtéž: 109).

Součástí exekutivy Spojeného království je státní správa, která má za úkol pomoci vyhlášek, nařízení a statutárních úprav praktickou realizaci přijatých zákonů (Tamtéž: 109). Státní správa pracuje na základě principů, a to nestrannosti, anonymitě a trvalosti. Státní úředníci jsou odpovědní panovníkovi, proto se jejich posty nemění s novou vládou,

veřejně se politicky nevyjadřují a jsou omezení i v politických aktivitách (Rovná 2004: 103).

Nejvyšším zákonodárným orgánem Spojeného království je parlament formálně složený ze tří částí, a to konkrétně horní a dolní komory a panovníka (Plumlovský 1979: 57). Stálou součástí politického systému Spojeného království je parlament již od doby vlády Tudorovců a Stuartovců a je tak považovaný za „matku parlamentů“ (Rovná 2004: 127). Díky síle parlamentu si politický systém Spojeného království zasloužil označení, podle jeho sídla, „Westminsterský“ (Tamtéž: 145). Podle Sartoriho je ale přesnější označení politického systému „kabinetní“ nebo „premiérský“, protože si nad parlamentem postupem času vytvořila exekutiva mocenskou převahu (Sartori 2011: 110).

Dolní komora parlamentu má 650 členů volených přímo občany v jednomandátových volebních obvodech většinovým systémem na 5 let (Parliament c). Na starost má především dva úkoly. Prvním je podpora vlády, kterou vykonává parlamentní většina. Druhou je její kritika. Tu vykonává opozice v parlamentu, která za tímto účelem vytváří stínový kabinet, přičemž lídr opozice parlamentu je za tímto účelem placenou státní funkcí (Dvořáková et al. 2008: 111). Současnou většinu, po parlamentních volbách v prosinci 2019, mají Konzervativisté s 365 mandáty, největší opoziční stranou jsou Labouristé s 203 křesly (BBC 2019b). Speciální post v dolní sněmovně má tzv. mluvčí (Speaker), který předsedá sněmovně, dbá na pořádek a zdržuje se hlasování. Mluvčího volí dohodou poslanci mezi sebou (Plumlovský 1979: 60), obvykle se jedná o osobu s letitými zkušenostmi v parlamentu, která má spoustu povinností nad rámec běžného mandátu poslance (Rovná 2004: 143–144).

Horní komora parlamentu, neboli Sněmovna lordů, je nevolenou komorou (Dvořáková et al. 2008: 112). Členové Sněmovny lordů jsou všichni doživotní lordi, 92 dědičných lordů, jejichž výběr probíhá na základě jejich zdůvodnění o 75 slovech, proč by měli být vybráni právě oni, a dále zástupci odvolacího soudu, představitelé anglikánské církve a tzv. Law Lords, což jsou lordi právníci (Tamtéž: 113). Díky doživotně jmenovaným lordům je v komoře proměnlivý počet členů. Od počátku 21. století byla podle vzoru dolní sněmovny ustavena funkce Lorda mluvčího, kterého si lordové volí ze svých řad, ale na

rozdíl od mluvčího dolní sněmovny, Lord mluvčí nemá pravomoci zasahovat do jednání ve sněmovně (Tamtéž: 115).

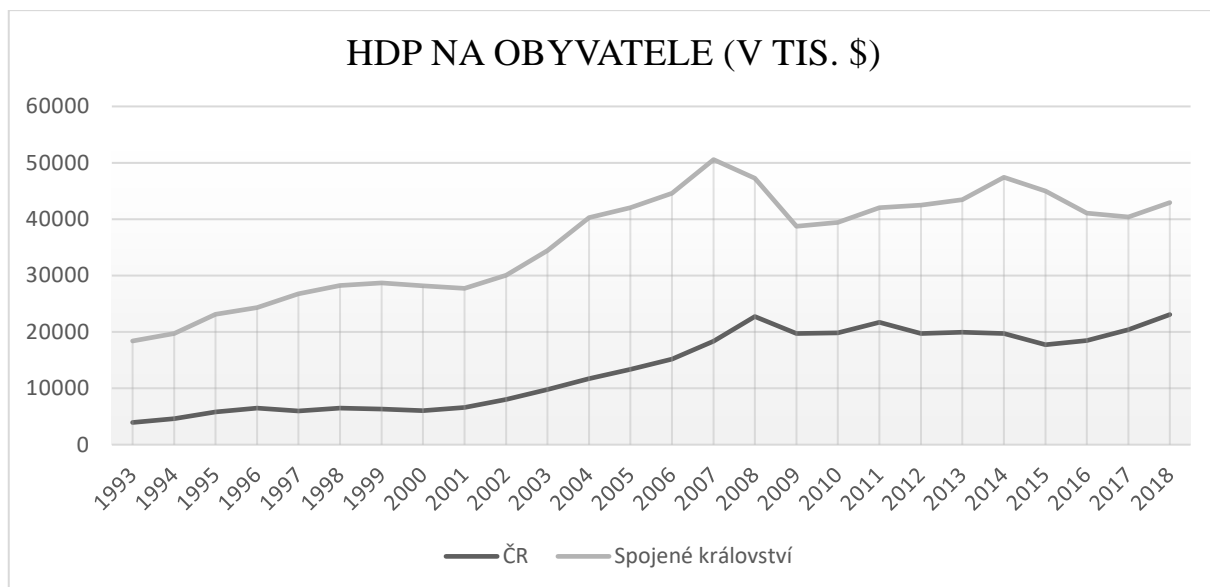
Díky procesu devoluce mají své vlastní parlamenty od konce 90. let 20. století i Skotsko, Wales a Severní Irsko. Tyto parlamenty byly usneseny na základě zákonů a dohod mezi Westminsterem a jednotlivými regiony. Stejně jako v celonárodním parlamentu, i do regionálních parlamentů jsou členové přímo voleni. Regionální parlamenty mají právo přijímat vlastní zákony a do určité míry i kompetence ve finanční oblasti (Dvořáková et al. 2008: 116–121).

1.2 Analýza vybraných ekonomických ukazatelů

Kapitola se zabývá vybranými makroekonomickými ukazateli, jejich základní charakteristikou, vývojem veličin v obou zemích a následnou komparací. Z důvodu komparace není rozdělena podle zemí pro větší přehlednost. Zdrojem dat jsou statistické úřady obou zemí i mezinárodní ekonomické organizace zabývající se statistikami.

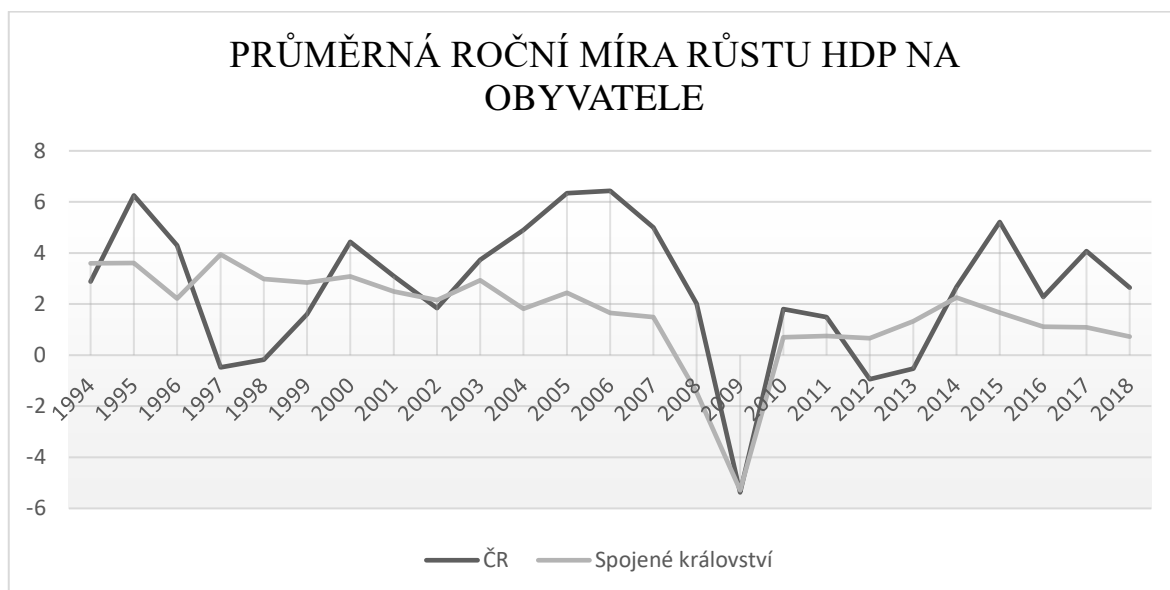
Prvním z vybraných ukazatelů je hrubý domácí produkt (dále jen HDP), který spočívá ve vyjádření celkové hodnoty nových statků a služeb za určité období na určitém území (Český statistický úřad 2015). HDP se používá jako základní veličina pro měření výkonnosti ekonomiky (Fuchs, Tuleja 2003: 170). HDP se počítá jednak na celé určité území a jednak se dá přepočítat na osobu, přičemž v práci je použitý právě přepočet na osobu díky vhodnosti pro komparaci.

Na prvním grafu je vývoj HDP na obyvatele obou zemí od roku 1993 do roku 2018, jelikož aktuální data pro rok 2019 prozatím nejsou v databázi. Zdrojem dat pro první graf jsou statistická data Světové banky (World bank), což znamená, že údaje jsou v tisících amerických dolarů.

Graf 1: HDP na obyvatele (v tis. USD). Zdroj: Světová banka, zpracování vlastní.

Z grafu vyplývá, že většinu času v obou zemích HDP na obyvatele roste, největší poklesy kolem roku 2008 jsou způsobeny světovou finanční krizí. Celkově pak na základě HDP na obyvatele je Spojené království vyspělejší ekonomikou, rozdíl mezi HDP na obyvatele ve Spojeném království a v České republice tvoří víceméně 20 tisíc amerických dolarů.

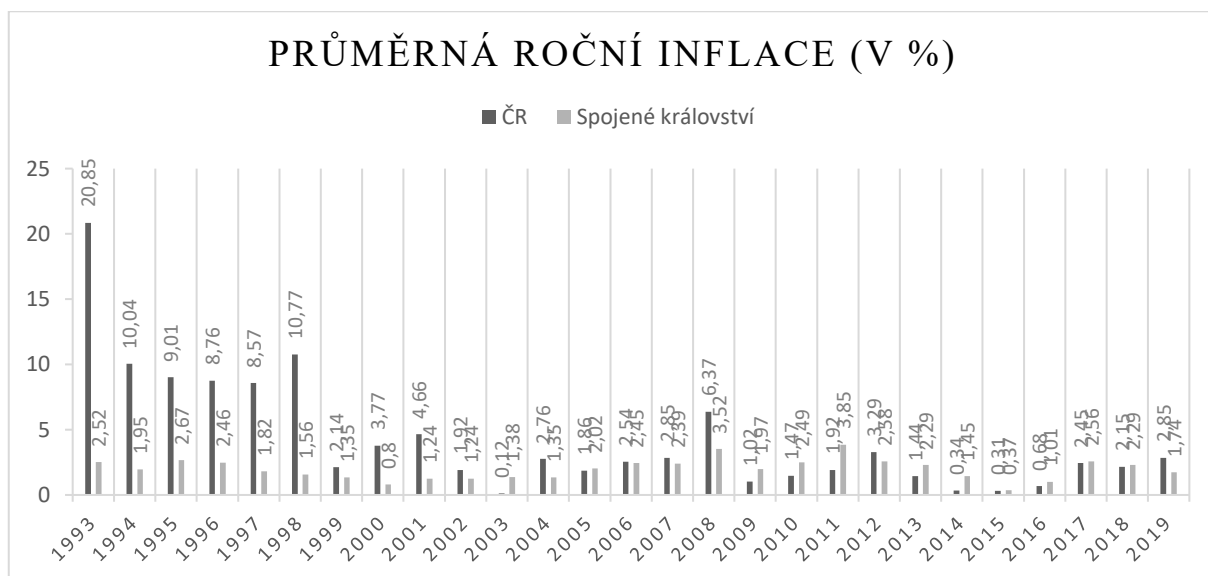
Graf 2: Průměrná roční míra růstu HDP na obyvatele. Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní.

Pro výše uvedený graf byla použita data ze statistických databází Konference OSN o obchodu a rozvoji (dále jen UNCTAD). Jelikož graf sleduje meziroční průměrný růst či pokles HDP na osobu, začíná až rokem 1994 a opět končí rokem 2018, poněvadž pro rok 2019 zatím nejsou data v databázi. Z grafu vyplývá, že Spojené království má

umírněnější meziroční růst HDP na obyvatele, mínusové hodnoty růstu HDP na obyvatele kolem let 2009 a 2010 jsou opět způsobeny Světovou finanční krizí.

Další zkoumanou veličinou je inflace, což obecně znamená růst cenové hladiny v čase (Český statistický úřad 2020b). K měření inflace se používají cenové indexy, z nichž nejpoužívanější je index spotřebitelských cen (Fuchs, Tuleja 2003: 227). Index spotřebitelských cen funguje na základě sestavení spotřebitelského koše z výrobků a služeb, přičemž obsahem spotřebitelského koše jsou potravinářské i nepotravinářské zboží a služby. Inflace se počítá pro roční či měsíční období a porovnává se vždy s předchozím stejně dlouhým obdobím (Český statistický úřad 2020b).

Pro následující graf, který zobrazuje průměrnou roční inflaci obou zemí, byly použity data z internetové statistické databáze dostupné na www.inflation.eu, která je zaměřena na inflaci všech zemí světa. Že jsou čísla správná, bylo ověřeno na hodnotách pro ČR v databázi Českého statistického úřadu. V grafu je znázorněná průměrná roční inflace od roku 1993 do roku 2019.

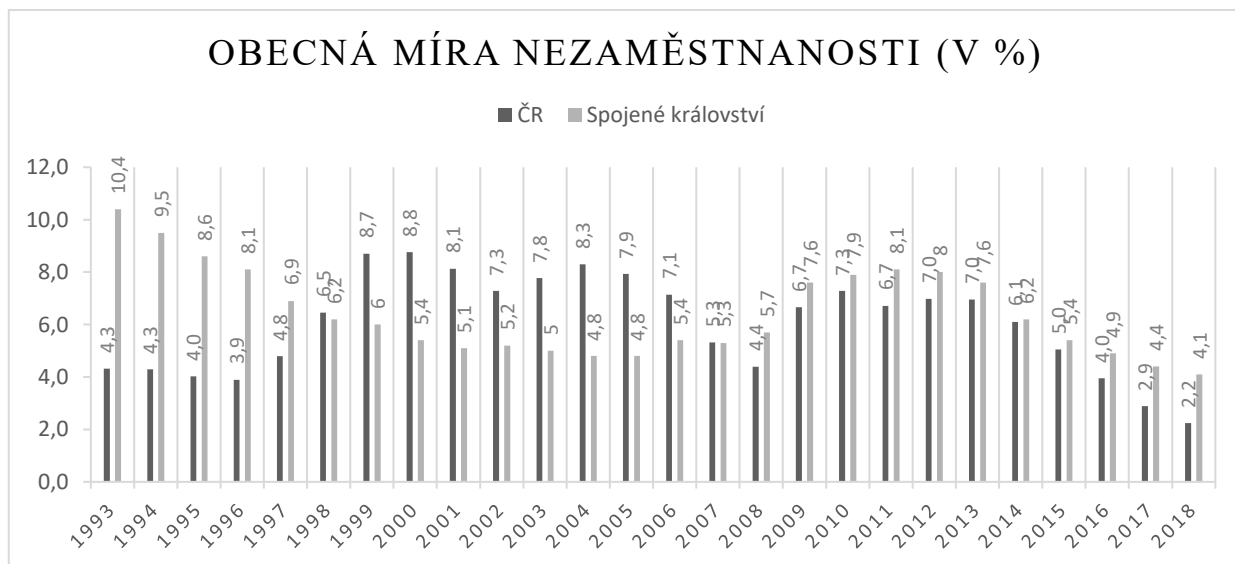
Graf 3: Průměrná roční inflace (v %). Zdroj: www.inflation.cz, zpracování vlastní.

Vysoké hodnoty inflace v prvních letech po vzniku České republiky jsou pravděpodobně způsobeny přechodem od plánované centrální ekonomiky k tržní. Pro porovnání obou zemí ale nejlépe poslouží aktuálnější hodnoty, zhruba od roku 2013. Z grafu vyplývá, že první dva roky na tom s vyšší inflací byla lépe Česká republika, v roce 2015 byly hodnoty inflace kolem jedné třetiny procenta v obou zemích, následně pak země měly podobně

vysokou inflaci až do roku 2019, kdy na tom již s inflací bylo značně lépe Spojené království.

Pokud se jedná o cílování inflace, současným cílem národní banky Spojeného království (Bank of England) je inflace ve výši 2 % (Bank of England 2019). Česká národní banka cílování inflace prováděla naposledy v roce 2005, kde stanovila jako cíl inflaci ve výši 1–3 % (Česká národní banka a), přičemž se používá spíše výraz 2 % +/- 1. Současná výše inflace k začátku března 2020 činí ve Spojeném království 1,8 % (Bank of England 2019). V ČR je k začátku března inflace ve výši 3,6 % (Česká národní banka b), Spojené království tak na rozdíl od ČR svou cílovou inflaci v současné době splňuje mnohem lépe.

Další z makroekonomických ukazatelů je míra nezaměstnanosti, která se vypočítá jako „podíl počtu nezaměstnaných lidí k ekonomicky aktivním osobám“ (Jurečka et al. 2017: 154) a následně se výsledná hodnota vyjadřuje v procentech. Přičemž nezaměstnaní lidé jsou lidé v produktivním věku aktivně shánějící práci. Pokud lidé z nějakého důvodu práci neshání, řadí se do kategorie ekonomicky neaktivních obyvatel a ve výsledku nezaměstnanosti se nijak neprojeví (Tamtéž: 154). V ČR měří míru nezaměstnanosti Český statistický úřad, ve Spojeném království Úřad pro národní statistiky (Office for National Statistics), ze statistik těchto úřadů vychází následující graf.

Graf 4: Obecná míra nezaměstnanosti (v %). Zdroj: ČSÚ, ONS, zpracování vlastní.

Od roku 1993 do roku 2007 má míra nezaměstnanosti v ČR a ve Spojeném království opačné tendence, když v jedné zemi roste, v druhé naopak klesá. Od roku 2007 se vyvíjí míra nezaměstnanosti v obou zemích stejně, ale v ČR je tato míra značně nižší. Pro

nejaktuálnější data z roku 2018 je míra nezaměstnanosti v České republice 2,2 %, zatímco ve Spojeném království 4,1 %.

2 Zahraničně-obchodní vztahy České republiky se Spojeným královstvím

Celá následující kapitola je zaměřená na vztahy České republiky se Spojeným královstvím, a to nejen ty obchodní, ale okrajově i diplomatické, jelikož spolu úzce souvisejí. Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol, a to na období vztahů v době, než ČR vstoupila do Evropské unie (dále jen EU) a období vztahů v době, kdy obě země byly již členskými zeměmi Unie. V každé z těchto podkapitol se pak vzájemné vztahy znázorňují pomocí tabulek o vzájemném importu a exportu.

2.1 Období před vstupem České republiky do Evropské unie

Diplomatické vztahy ČR se Spojeným královstvím si drží mnohaletou tradici a země jsou spřátelené již desítky let. Proto na začátku roku 1993 nebyl problém vztahy nijak navázat, naopak zahájení diplomatických vztahů bylo spíše formalitou. Kromě spolupráce v ekonomicko-politické sféře země spolupracují také v kulturní, společenské a vědecko-vzdělávací sféře. Nejsilnější partnerství si země udržují od plného členství ČR v EU (Velvyslanectví České republiky v Londýně).

Pro vzájemné obchodní vztahy bylo nejvíce ovlivňujícím faktorem členství Spojeného království v Evropské unii, která od července roku 1968 uplatňovala společnou obchodní politiku vůči nečlenským zemím Unie (Urban). Právní rámec vzájemných vztahů tak byl ovlivněn uzavřenými dohodami mezi Českou republikou a Evropskou unií.

Ačkoliv první z dohod byla nejen uzavřená, ale i nahrazená novou dohodou ještě před vznikem samostatné ČR, je důležité věnovat pozornost i ji především proto, že nastartovala první liberalizaci vzájemného obchodu a také politickou spolupráci. O dohodu Československo požádalo na konci roku 1989 a podepsána byla v květnu roku 1990. Dohoda nahradila původní, pro Československo nijak výhodnou, dohodu uzavřenou ještě za doby sovětské okupace a obsahovala harmonogram na odstranění restriktivních omezení v obchodě a cílem bylo i prohloubení obchodní spolupráce (Marek, Baun 2010: 26–27).

Dohodu o obchodu a spolupráci nahradila tzv. Asociační či Evropská dohoda, podepsaná ještě Československou federativní republikou v prosinci 1991 (Cihelková 2003: 570). Po československých volbách v roce 1992 ale EU pozastavila ratifikační proces z důvodu rozdělení federace. Po vzniku nových republik byly podepsány nové Evropské dohody s Českou a Slovenskou republikou v říjnu 1993. Dohody vstoupily v platnost na začátku února 1995 (Kubišta et al. 1999: 294). Jednou z podmínek dohody bylo vytvoření zóny volného obchodu do 10 let, Unie se však zavázala zrušit svá restriktivní opatření v horizontu pět až šest let, což vedlo k asymetrii dohody s výhodou pro ČR (Marek, Baun 2010: 30). Asociační dohoda tvořila právní rámec vzájemných obchodních vztahů ČR s Unií, tedy i konkrétně se Spojeným královstvím až do přistoupení ČR do EU.

Pro co nejlepší znázornění vzájemného obchodu obou zemí v práci poslouží tabulky s přesnými čísly. Tabulky vychází z databází UNCTADu a hodnoty jsou v tisících amerických dolarů. Navíc v databázi chybí roky 1993 a 1994. Na porovnání vzájemného obchodu tato skutečnost ale nemá zásadní vliv. Tabulky jsou rozděleny zvlášť pro export z ČR do Spojeného království a import ze Spojeného království do ČR. Pro co nejlepší porovnání je v každé tabulce komparace podílu objemu vzájemného importu/exportu na objemu se všemi členskými zeměmi EU a na celkovém objemu importu/exportu.

Export před vstupem ČR do EU (v tis. \$)						
Rok	UK	Svět	Podíl na exportu v %	UK	EU-15 ¹ / EU-25 ²	Podíl na exportu v %
1995	687 870,72	21 685 565,44	3,172 %	687 870,72	12 874 545,39	5,343 %
1996	551 767,74	21 907 320,83	2,519 %	551 767,74	12 387 587,49	4,454 %
1997	688 764,93	22 746 343,42	3,028 %	688 764,93	13 199 630,10	5,218 %
1998	930 451,58	28 305 768,45	3,287 %	930 451,58	18 046 452,97	5,156 %
1999	904 914,23	26 842 601,54	3,371 %	904 914,23	18 567 187,94	4,874 %
2000	1 246 422,55	29 052 866,79	4,290 %	1 246 422,55	19 920 970,09	6,257 %
2001	1 823 588,97	33 384 210,37	5,462 %	1 823 588,97	23 015 926,94	7,923 %
2002	2 741 042,33	44 263 575,82	6,193 %	2 741 042,33	30 229 412,81	9,067 %
2003	2 621 505,80	48 720 350,33	5,381 %	2 621 505,80	34 016 748,11	7,707 %
2004	3 097 418,55	65 771 586,90	4,709 %	3 097 418,55	56 354 799,46	5,496 %

Tabulka 1: Export před vstupem ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní.

¹ EU-15 je stav, kdy EU tvořilo celkem 15 členských států, a to konkrétně: Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Dánsko, Irsko, Spojené království, Řecko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Finsko, Rakousko.

² EU-25 je stav, kdy ji tvořilo 25 členských států, a to původních 15 plus ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Kypr, Malta, Estonsko, Slovinsko. 25 členských států má EU od rozšíření v roce 2004.

Z tabulky pro export vyplývá, že český export do Spojeného království před vstupem do Unie a první rok členství, tzn. rok 2004, nečinil ani 10 % celkového exportu do zemí EU, nejbližší jsme tomu byli v roce 2002, ale následně export opět procentuálně klesl. Zároveň ale český export do Spojeného království nepřekročil hranici 7 % celkového českého exportu. Jako významný milník se jeví rok 2004, kde je vidět pokles exportu do Spojeného království v rámci zemí Unie o více než 2 %, důvodem pro tuto skutečnost je rozšíření Unie kromě ČR o dalších 9 zemí.

Import před vstupem ČR do EU (v tis. \$)						
Rok	UK	Svět	Podíl na importu v %	UK	EU-15/ EU-25	Podíl na importu v %
1995	953 369,98	25 303 402,50	3,768 %	953 369,98	14 946 523,86	6,379 %
1996	1 042 892,42	27 717 294,08	3,763 %	1 042 892,42	15 713 765,11	6,637 %
1997	1 054 879,62	27 183 540,22	3,881 %	1 054 879,62	16 115 275,63	6,546 %
1998	1 151 128,70	30 524 192,77	3,771 %	1 151 128,70	19 028 560,00	6,049 %
1999	1 093 514,60	28 837 311,77	3,792 %	1 093 514,60	18 459 218,85	5,924 %
2000	1 330 436,15	32 242 586,51	4,126 %	1 330 436,15	19 967 114,88	6,663 %
2001	1 456 901,73	36 476 653,55	3,994 %	1 456 901,73	22 547 367,78	6,462 %
2002	1 456 616,19	48 230 794,21	3,020 %	1 456 616,19	27 850 169,58	5,230 %
2003	1 389 384,47	51 239 343,42	2,712 %	1 389 384,47	30 358 693,64	4,577 %
2004	1 961 840,57	66 705 681,86	2,941 %	1 961 840,57	47 960 293,68	4,091 %

Tabulka 2: Import před vstupem ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní.

Z tabulky pro import lze vyvodit, že dovoz Spojeného království do ČR tvoří zhruba 6 % celkového dovozu ze zemí EU, podíl dovozu ze Spojeného království na celkovém českém importu tvoří zhruba 3 %. Na rozdíl od exportu se ale v importu nijak zvlášť neodrazilo rozšíření EU o nové členy v roce 2004. Celkově je tak ve vzájemných obchodních vztazích obou zemí před vstupem ČR do Unie důležitější spíše export, ačkoliv jak podíl Spojeného království na celkovém exportu, tak na celkovém importu se pohybuje v hodnotách, které nejsou pro ČR nijak zásadní.

Příhlašku do EU podal za ČR tehdejší předseda vlády Václav Klaus v lednu 1996 (Zenkner). Na konci roku 1997 na Lucemburském summitu bylo rozhodnuto o zahájení procesu přistoupení ČR spolu s dalšími státy do EU (Cihelková 2003: 583), přičemž do čela vyjednávacího týmu ČR byl jmenován náměstek ministra zahraničních věcí Pavel Telička (Zenkner). Ukončení přístupových jednání proběhlo na summitu v Kodani v prosinci roku 2002 (Cihelková 2003: 592), summitu následovalo domácí referendum o přistoupení, ve kterém se pro přistoupení vyslovilo přes 77 % českých občanů (Dejmek

et al. 2018: 845) a nakonec se ČR oficiálně stala členem Unie 1. května 2004 (Marek, Baun 2010: 44).

2.2 Období po vstupu České republiky do Evropské unie

Vstupem do EU se automaticky stala ČR plnohodnotným členem vnitřního trhu Unie, jehož dokončení Evropský jednotný akt stanovil k datu 31. prosince 1992 (Maciejewski, Ratcliff 2019). Právní rámec pro vzájemné obchodní vztahy ČR se Spojeným královstvím tak od května 2004 tvoří vnitřní legislativa Unie, která tyto vztahy upravuje ještě do konce roku 2020, během kterého se má vyjednat nová obchodní dohoda (Evropská komise b).

K znázornění vzájemného obchodu obou zemí opět poslouží tabulky ze statistických databází UNCTADu, tabulky jsou opět v tisících amerických dolarů, nejaktuálnější data jsou však pro rok 2018, jelikož rok 2019 ještě v databázích není doplněn. Tabulky jsou opět rozděleny na export a import a opět je v tabulkách komparace objemu vzájemného obchodu s objemem obchodu se všemi zeměmi Unie a s celkovým zahraničním obchodem.

Export po vstupu ČR do EU (v tis. \$)						
Rok	UK	Svět	Podíl na exportu v %	UK	EU-25/ EU-27 ³ / EU-28 ⁴	Podíl na exportu v %
2004	3 097 418,55	65 771 586,90	4,709 %	3 097 418,55	56 354 799,46	5,496 %
2005	3 633 630,55	78 208 547,53	4,646 %	3 633 630,55	65 800 395,47	5,522 %
2006	4 548 918,	95 140 986,34	4,781 %	4 548 918,00	79 963 418,27	5,689 %
2007	6 081 747,65	120 900 492,19	5,030 %	6 081 747,65	102 812 464,61	5,915 %
2008	7 020 774,29	146 087 028,74	4,806 %	7 020 774,29	124 474 091,35	5,640 %
2009	5 574 188,83	112 884 321,34	4,938 %	5 574 188,83	95 575 613,42	5,832 %
2010	6 443 274,86	132 140 913,82	4,876 %	6 443 274,86	110 802 863,26	5,815 %
2011	7 357 285,88	162 391 721,23	4,531 %	7 357 285,88	134 798 351,01	5,458 %
2012	7 503 843,36	156 422 742,61	4,797 %	7 503 843,36	126 592 792,19	5,928 %
2013	7 834 643,54	161 524 152,11	4,850 %	7 834 643,54	130 927 688,72	5,984 %
2014	8 871 428,43	174 279 451,68	5,090 %	8 871 428,43	143 252 687,43	6,193 %
2015	8 371 819,84	157 194 122,60	5,326 %	8 371 819,84	130 848 732,81	6,398 %
2016	8 519 963,10	162 087 332,19	5,256 %	8 519 963,10	135 610 123,44	6,283 %
2017	9 026 391,18	182 231 360,52	4,953 %	9 026 391,18	152 793 536,28	5,908 %
2018	9 398 882,55	202 521 577,71	4,641 %	9 398 882,55	170 435 091,73	5,515 %

Tabulka 3: Export po vstupu ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní.

³ EU-27 je stav po roce 2007, kdy se EU z původních 25 členů rozšířila o Bulharsko a Rumunsko.

⁴ EU-28 je definitivní stav EU, 28. členem se stalo v roce 2013 Chorvatsko, jedná se o poslední rozšíření EU.

Pro tabulku je v první řadě důležité zmínit, že počet členských států EU se mění v roce 2007 z 25 na 27 a v roce 2013 z 27 na 28. Export ČR do Spojeného království tvoří zhruba 6 % exportu do zemí Unie a pohybuje se kolem necelých 5 % celkového českého exportu. Z tabulky je patrný mírný pokles mezi lety 2016 a 2017 a následně také mezi lety 2017 a 2018. Pokles by mohl být způsoben pravděpodobně nejistou situací kolem Brexitu po výsledcích v referendu o vystoupení ve Spojeném království, které proběhlo v červnu 2016 (BBC 2016).

Import v tis. \$ po vstupu ČR do EU						
Rok	UK	Svět	Podíl na importu v %	UK	EU-25/ EU-27/ EU-28	Podíl na importu v %
2004	1 961 840,57	66 705 681,86	2,941 %	1 961 840,57	47 960 293,68	4,091 %
2005	1 912 178,17	76 527 310,25	2,499 %	1 912 178,17	54 272 128,98	3,523 %
2006	2 456 689,00	93 429 474,46	2,629 %	2 456 689,00	65 433 388,89	3,754 %
2007	3 187 828,06	116 822 197,47	2,729 %	3 187 828,06	82 612 277,21	3,859 %
2008	3 413 120,81	141 833 835,99	2,406 %	3 413 120,81	95 067 989,76	3,590 %
2009	2 279 669,31	104 849 536,21	2,174 %	2 279 669,31	70 128 060,59	3,251 %
2010	2 543 869,47	125 690 657,76	2,024 %	2 543 869,47	79 659 433,61	3,193 %
2011	2 871 823,03	150 813 415,50	1,904 %	2 871 823,03	96 957 625,17	2,962 %
2012	2 665 027,00	139 726 823,79	1,907 %	2 665 027,00	90 593 587,71	2,942 %
2013	2 727 493,50	142 525 808,09	1,914 %	2 727 493,50	93 827 751,88	2,907 %
2014	3 282 493,96	153 225 461,48	2,142 %	3 282 493,96	101 900 623,37	3,221 %
2015	3 018 323,57	140 716 185,56	2,145 %	3 018 323,57	92 326 371,17	3,269 %
2016	3 809 269,32	142 327 655,95	2,676 %	3 809 269,32	95 823 076,10	3,975 %
2017	4 258 895,44	162 898 931,58	2,614 %	4 258 895,44	107 372 663,26	3,966 %
2018	3 847 170,05	184 924 023,43	2,080 %	3 847 170,05	119 121 790,17	3,230 %

Tabulka 4: Import po vstupu ČR do EU (v tis. USD). Zdroj: UNCTAD, zpracování vlastní.

Stejně jako v tabulce pro export, tak v tabulce pro import se v letech 2007 a 2013 mění počet členských států EU. Z tabulky vyplývá, že import Spojeného království do ČR tvoří průměrně 2 % celkového českého importu a zhruba něco přes 3 % celkového importu ze zemí Unie. Na rozdíl od exportu se však v importu nijak zvlášť v roce 2017 pokles importu ze Spojeného království neprojevil, značný pokles je vidět až v roce 2018. Stejně jako před vstupem ČR do Unie je ve vzájemném obchodu obou zemí pro ČR důležitější export, avšak opět se nedá říct, že by vzájemný obchod po vstupu ČR do Unie byl pro ČR zásadní.

3 Spojené království v Evropské integraci

Následující kapitola se zabývá problematikou vzájemných vztahů Spojeného království a Evropských společenství, později Evropské unie. Kapitola je důležitou součástí této práce především proto, že dává komplexnější pohled na pochopení samotného Brexitu. Časové vymezení vztahů tak začíná již v 50. letech 20. století, kdy se začaly na evropském kontinentu objevovat první snahy o integraci, a to především z politických důvodů, vyplývajících z obav zemí před dalšími velkými válkami, a končí proslovem Davida Camerona, ve kterém slíbil občanům Spojeného království referendum o setrvání země v Unii.

3.1 Období před vstupem Spojeného království do Evropských společenství

Po druhé světové válce všechny země na Evropském kontinentu sužoval hlad či chudoba. Spousta zemí se ocitla v politicky nestabilní situaci a HDP většiny zemí poklesl na předválečnou úroveň, přičemž ve Francii a Rakousku HDP klesl až na úroveň konce 19. století (Baldwin, Wyplosz 2013: 28–30).

Když se po válce hledal viník, evropské státy se rozdělily do dvou skupin. První skupina jako viníka viděla kapitalismus. Z těchto zemí se následně staly komunistické státy s marxismem-leninismem namísto kapitalismu. Druhá skupina viděla příčinu druhé světové války v nacionalismu a výsledným závěrem, jak předejít opakování války byla úzká spolupráce všech evropských národů (Tamtéž: 30). S prvním návrhem integrace evropských zemí dokonce přišel Winston Churchill v roce 1946, když navrhl „Spojené státy evropské“ (Churchill 1946).

Ačkoliv bylo Spojené království, a především pak Winston Churchill, iniciátorem integrace evropských států, Churchill již v onom návrhu Spojené království považoval za podporovatele této integrace, nikoliv za účastníka, a to především proto, že v té době byly prioritou pro Spojené království vztahy se Spojenými státy americkými (dále jen USA) a se zeměmi Commonwealthu (Fiala, Pitrová 2009: 43). Rozdíl mezi Spojeným královstvím a ostatními evropskými zeměmi spočíval také v poválečné situaci země.

Spojenému království chyběla zkušenost s okupačním či satelitním režimem (Goněk 2002: 53).

Dalším důvodem pro prvotní neúčast Spojeného království v integraci byl rozdíl ve vnímání hloubky integrace. Spojené království upřednostňovalo integraci postavenou na volném trhu, ale především pouze na mezivládní úrovni (Fiala, Pitrová 2009: 53), navíc se stále cítilo světovou velmocí, což vedlo k vykonávání zahraniční politiky ze dne na den namísto dlouhodobých koncepcí (Goněk 2002: 59–60). První evropské společenství, Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO), tak vzniklo bez účasti Spojeného království, a to podpisem Pařížské smlouvy šesti zakládajícími státy v dubnu 1951 (Paláček 2005: 59). Šesti zakládajícími státy se staly Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Francie, Německo a Itálie a smlouva byla uzavřena na 50 let (Fiala, Pitrová 2009: 53).

V padesátých letech export Spojeného království do zemí Commonwealthu rostl výrazně pomaleji než export do USA či do evropských zemí a ekonomika rostla mnohem pomaleji než ekonomika Západního Německa (Goněk 2002: 66). Ani to Brity však nepřimělo vstoupit do integrace západoevropských států. Pozvání na účast na Spaakově výboru, jehož cílem bylo prohloubit dosavadní integraci zemí ESUO. Spojené království sice přijalo a vyslalo svého zástupce, nakonec ale zástupce z výboru odvolalo (Baldwin, Wyplosz 2013: 38). Spaakův výbor svou činnost i přes to dokončil a členské země ESUO rozšířily svou spolupráci na další sektory podpisem Římských smluv v březnu 1957 (Phinnemore 2019: 15). Podpisem smluv vznikla dvě nová evropská společenství, a to Evropské společenství pro atomovou energii a Evropské hospodářské společenství (Fiala, Pitrová 2009: 68).

Jako odpověď na liberalizaci trhu Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS) Spojené království iniciovalo založení Evropského sdružení volného obchodu (Cihelková, Jakš et al. 2004: 11–12), které mělo fungovat na mezivládním přístupu a zóna volného pohybu měla být pouze pro průmyslové výrobky (Fiala, Pitrová 2009: 78). Spojené království založilo toto sdružení spolu s dalšími šesti státy, jmenovitě Švédskem, Norskem, Dánskem, Rakouskem, Švýcarskem a Portugalskem podpisem Stockholmské dohody v lednu 1960 (Phinnemore 2019: 16).

Koncem 50. let však Commonwealth čelil dalším problémům. Navíc napříč EHS rostla konkurenceschopnost díky postupnému rušení vnitřních cel rychleji než napříč Evropským sdružením volného obchodu (dále jen ESVO). Na začátku 60. let rostl export Spojeného království do zemí EHS rychleji než do zemí Commonwealthu a Spojené království si již plně uvědomovalo, že dávno není světovou velmocí číslo jedna (Goněk 2002: 77–82). Členství v EHS tak vidělo Spojené království jako nejlepší možnost, a tak se rozhodlo požádat o členství v Evropských společenstvích (dále jen ES) v roce 1961 (Baldwin, Wyplosz 2013: 41). Spojené království však v ES „*narazilo na odpor Francie*“ (Cihelková, Jakš et al. 2004: 12), když v lednu 1963 vyjádřil francouzský prezident Charles de Gaulle svůj nesouhlas s potencionálním rozšířením ES. Jako důvody uvedl především příliš blízké vztahy Spojeného království s USA a odlišný stupeň hospodářského a sociálního vývoje (Fiala, Pitrová 2009: 88; Goněk 2002: 88).

I přes neúčast Spojeného království v ES pokračoval v šedesátých letech růst britského exportu do zemí ES a naopak pokles exportu do zemí Commonwealthu. Navíc v roce 1966 prudce klesla libra a Spojené království opět vidělo jako jedinou možnost členství v EHS, čemuž pomohlo i vítězství dostatečně silné většiny labouristické vlády v parlamentních volbách v tomtéž roce. Harold Wilson následně na nejdůležitější posty v kabinetu dosadil proevropsky zaměřené kolegy (Goněk: 94–96) a Spojené království opět podalo žádost o vstup do ES v květnu 1967 (Paláček 2005: 60). I tuto žádost ale francouzský prezident de Gaulle vetoval, a to hned v listopadu téhož roku (BBC), přičemž jako hlavní důvod uvedl ekonomickou nepřipravenost Spojeného království (Fiala, Pitrová 2009: 96).

Na konci 60. let se značně proměnila i situace v ES. Ve Francii se od června 1969 stal prezidentem Georges Pompidou (Robertson 1974), ekonomika zemí ES již nerostla, v některých zemích byla dokonce recese (Goněk 2002: 100). Cílem společenství se tak mimo jiné na Haagském summitu v prosinci téhož roku stalo jeho rozšíření o nové země (Fiala, Pitrová 2009: 99). Jednání o přistoupení začala v červnu 1970 v Lucemburku a trvala do července 1971 (Goněk 2002: 102–106). Oficiální přistoupení Spojeného království spolu s Irskem a Dánskem do ES bylo stanoveno na začátek roku 1973 (Lacina, Strejček, Blížkovský 2016: 32).

3.2 Období po vstupu Spojeného království do Evropských společenství

Spojené království vstoupilo do ES takto rychle především proto, aby si mohlo určité podmínky dojednat lépe až jako plnoprávný člen ES. Opětovná jednání o podmínkách členství v ES byla zahájena již v roce 1974 po návratu Labouristů k vládě (Fiala, Pitrová 2009: 102). Cíle pro Spojené království v tomto kole vyjednávání byly mimo jiné reforma společné zemědělské politiky, přístup zboží z Commonwealthu na trh EHS a výše britského příspěvku (Goněc 2002: 111).

Díky ropné krizi a následné inflaci a vysoké nezaměstnanosti si Spojené království kladlo otázku výhody členství v ES (Tamtéž: 109–110), která došla až tak daleko, že tehdejší premiér Wilson slíbil uspořádání celonárodního referenda o setrvání Spojeného království v ES (Fiala, Pitrová 2005: 33). Datum referenda bylo stanoveno na 5. června 1975 (Fiala, Pitrová 2009: 103). Za setrvání v ES se postavily odborové svazy i Konfederace britských průmyslníků a Svaz britských farmářů, což bylo patrně největším překvapením (Goněc 2002: 117). Naopak proti vystoupení se postavila Kampaň národního referenda, do které se zapojily např. levicové odborové organizace, část Konzervatistů, ale i Labouristů, nebo ulsterští unionisté a skotští a waleští nacionalisté (Tamtéž: 117–118). V referendu se nakonec většina obyvatel, celkem 67, 2 %, vyslovila pro setrvání v ES (Nelsson 2015). Ani referendem však britská nejistota nekončila.

Referendum mělo obrovské dopady i na domácí vnitropolitickou situaci. V obou stěžejních politických stranách po referendu došlo k rozkolu a u Konzervatistů se do čela dostala díky referendu Margaret Thatcherová (Goněc 2002: 121). V půlce 70. let se Spojené království začalo vyznačovat jako odpůrce společné měnové politiky v začátku 80. let hodnotilo členství Spojeného království v ES jako pozitivní věc podle barometru jen 24 % občanů (Tamtéž 122–123). V parlamentních volbách 1979 vyhráli Konzervatisté a premiérkou Spojeného království se tak stala Margaret Thatcherová (BBC 1997).

Jako cíl si M. Thatcherová vybrala znovu projednat výši britského příspěvku do ES a problematiku společné zemědělské politiky (Goněc 2002: 123). Thatcherová nesouhlasila s žádným krátkodobým řešením, naopak chtěla problém vyřešit definitivně.

Nejednou odmítla návrh ES na snížení britského příspěvku z 1 mld. liber na 650 mil. liber i návrh na summitu v Lucemburku, který měl upravit výši příspěvku v následujících dvou letech (Fiala, Pitrová 2009: 111). Řešení problému britského rozpočtu přinesl až summit ve Fountainebleau v červnu 1984 (Cihelková, Jakš et al. 2004: 17), kde se Thatcherová situaci snažila řešit vytvořením neshod mezi Francií a Německem (Goněc 2002: 123). Thatcherová na summitu podpořila zvýšení příjmů ES z DPH členských zemí z 1 % na 1,4 % a na základě toho získala dohodu o návratu 66 % britského příspěvku do ES zpět do Spojeného království (Fiala, Pitrová 2009: 111–112).

Ani vyjednáváním britského příspěvku ale Spojené království v pozici problémového členského státu nekončilo. Svůj stále stejný postoj projevilo následně např. v prosazování mezivládního přístupu v co nejvíce oblastech i přes opačný názor většiny členských zemí (Goněc 2002: 128). Spojené království si ze všech členských států EU vyjednalo nejvíce tzv. opt-outů, neboli výjimek ze závazků z uzavřených smluv, a to konkrétně výjimku z měnové unie, Schengenské dohody dále pak z Charty lidských práv a v Lisabonské smlouvě si Spojené království vyjednalo výjimky v oblasti spravedlnosti a vnitra (Euractiv 2016).

Největším důkazem britského euroskepticismu v 21. století se staly volby do Evropského parlamentu v roce 2014, kdy se vítězem ve Spojeném království stala euroskeptická Strana nezávislosti Spojeného království (UK Independence Party, dále jen UKIP) s celkovými 27,5 % a získala 24 mandátů, což je o 11 více oproti volbám z roku 2009 (BBC 2014). Strana nezávislosti Spojeného království byla založená v roce 1993 a jejím hlavním cílem je vystoupení Spojeného království z Evropské unie (Hunt 2014).

Kromě nárůstu podpory Strany nezávislosti ale Spojené království vidělo jisté problémy i v politice EU. Tyto problémy David Cameron zmínil na Bloombergském projevu v roce 2013 a jasně vyjádřil, že je situaci potřeba řešit. Za tyto problémy Cameron označil především přetrvávající finanční krizi a ztrátu podpory veřejného mínění napříč Unii (Hunt 2013).

Cameronův Bloombergský projev je však znám především pro příslibení referenda o setrvání v EU pro Spojené království, jestliže Konzervatisté vyhrají parlamentní volby

v roce 2015, proto ho někteří světoví lídři považují mimo jiné za vnitropolitický tah (ČT24 2013). Výsledky voleb potvrdily většinu Konzervatistů (BBC 2015) a 20. února 2016 bylo oznámeno datum konání referenda (Marek 2019: 72).

4 Brexit

Kapitola navazuje na kapitolu předchozí a zabývá se problematikou Brexitu, a to od vyhlášení referenda až po aktuální vyjednávání v přechodném období. V kapitole je shrnuta situace ve Spojeném království od vyhlášení referenda až po jeho konání, dále výsledky referenda o setrvání v EU a následné projednávání dohody o vystoupení jak na vnitropolitické scéně, která se potýkala 2x se změnou premiéra a předčasnými parlamentními volbami, tak na úrovni vyjednávání mezi Spojeným královstvím a Unií. Kapitola končí v přechodném období, a to v březnu. Zabývá se tak ještě prvotní situací po vystoupení Spojeného království.

Po vyhlášení referenda, 13. dubna téhož roku, se spustily kampaně jak pro vystoupení země z EU, tak pro její setrvání v Unii, přičemž za každou variantu byla vybrána pouze jedna oficiální kampaň. Za vystoupení z EU tak vedla kampaň organizace Vote Leave, v překladu „Hlasujte pro odchod“ (Marek 2019: 74). Vystoupení z EU podporovala například i UKIP, pro niž je vystoupení země z Unie cílem (UKIP). Nigel Farage, předseda UKIP, dokonce objížděl zemi s autobusem, na kterém stála mylná částka, jež Spojené království každý týden odvádí do Unie místo, aby peníze investovala např. do zdravotnictví (Marek 2019: 75). Této autobusové kampaně byl součástí i Boris Johnson, který se kvůli ní dostal až před soud (Dearden 2019). Kampaně o vystoupení, především kampaň Vote Leave, cílily na aspekty členství v EU jako jsou výše příspěvku do rozpočtu Unie, migrace či nadnárodní princip rozhodování (Vote Leave).

Pro setrvání v Unii byla vybrána jako hlavní kampaň Britain Stronger in Europe, v překladu „Británie silnější v Evropě“, v jejímž čele stál oficiálně sám ministerský předseda David Cameron. Cílem této kampaně bylo především poukázat na ekonomické výhody členství země v Unii, zdůraznit, že Spojené království je díky členství významnější ve světovém měřítku a upozornit na potencionální stav nejistoty a ekonomické problémy spojené s Brexitem (Marek 2019: 74–77). Podporu pro setrvání v EU vyjádřila i Theresa May, která jako hlavní argumenty uvedla bezpečnost, ekonomiku a boj proti kriminalitě a terorismu (Tamtéž: 72).

Referendum bylo stanoveno na 23. června 2016 (Tamtéž: 8) a jeho výsledky byly překvapivé. Pro setrvání v EU se vyslovilo 48,1 % občanů, naopak pro vystoupení z EU se vyslovilo 51,9 %. Celková volební účast dosáhla výše 72,2 % (BBC 2016; Bloomberg 2016). Mladí lidé ve věku 18–24 let dosáhli volební účasti kolem 64 % (Helm 2016) a 75 % těchto voličů se vyslovilo pro setrvání v EU (Gresci 2016). Naopak volební účast občanů starších 65 let dosáhla 90 % (Helm 2016). Pro setrvání v EU se ale vyslovilo pouze 40 % z nich (Curtice 2018). Z výsledků lze vyvodit, že podpora setrvání v EU klesá s rostoucím věkem voličů a lze si klást otázku, jak by referendum dopadlo například o 5 let později.

Den po konaném referendu v proslovu David Cameron ohlásil, že bude rezignovat a zemi ve vyjednávání s Unií povede nový ministerský předseda (Cameron 2016). Na postu ho následně vystřídala v červenci 2016 Theresa May (Wheeler, Stamp 2019), která v úřadu setrvala následující 3 roky (BBC 2019a). Prvním stěžejním úkolem Theresy May v úřadu bylo oficiální oznámení o záměru vystoupit z Unie. Premiérka ale chtěla vystoupení oznámit až bude země jednotná, a proto prvně jednala s premiérkou Skotska Nicolou Sturgeon (Marek 2019: 104). Oficiální oznámení o záměru aktivovat článek 50 Lisabonské smlouvy tak proběhlo až v březnu 2017. Následně Spojené království oficiálně požádalo o aplikaci článku 50 Lisabonské smlouvy (Tamtéž: 9). Článek 50 Lisabonské smlouvy umožňuje jakémukoliv členskému státu Unie vystoupit, a to do dvou let od jeho aplikace, s možným návratem (čl. 50 Smlouvy o Evropské unii). Datum vystoupení bylo stanoveno na 29. března 2019 (BBC 2020).

Ihned po oznámení plánovaného Brexitu se stalo číslem jedna téma jeho podoby. Nabízely se dvě varianty, a to tzv. „soft“ Brexit, což v překladu znamená odchod s dohodou o následných blízkých vztazích, a „hard“ Brexit, což v překladu znamená odchod bez jakékoliv dohody, případně s dohodou, ve které by se Spojené království vzdalo možnosti být součástí společného trhu (Sims 2016). Na podzim roku 2019 však parlament Spojeného království schválil zákon, který definitivně zakázal odchod Spojeného království bez dohody (Woodcock 2019).

Následně v červnu 2017 proběhly předčasné volby do parlamentu, jejichž cílem bylo posílit většinu konzervativní strany v parlamentu pro snazší vyjednávání dohody (Marek

2019: 60). Výsledkem voleb nakonec opravdu bylo vítězství Konzervatistů, avšak zároveň také ztráta jejich většiny v parlamentu (The Guardian 2017). Premiérka Theresa May si tak tímto krokem nakonec svou pozici pro vyjednávání o Brexitu místo ulehčení zkomplikovala.

V listopadu 2018 se vyjednávací týmy Spojeného království i Evropské unie shodly na návrhu dohody o vystoupení. Ačkoliv návrh dohody na mimořádném summitu EU schválilo všech ostatních 27 členských států (Marek 2019: 107), ještě před hlasováním o dohodě v dolní komoře parlamentu Spojeného království již spousta poslanců veřejně prohlašovala, že návrh dohody v parlamentu nepodpoří (Hosnedlová 2018a).

Hlasování o návrhu dohody v dolní komoře parlamentu Spojeného království bylo naplánováno na prosinec 2018, den před hlasováním ho ale, především kvůli problémové „irské pojistce“, premiérka May odložila pro předpoklady, že návrh dohody bude v hlasování zamítnut (Marek 2019: 109). V lednu se před hlasováním vedla několikadenní debata, v níž opoziční poslanci prosadili dodatek, který zavazoval premiérku při případném neschválení dohody předložit neodkladně nový návrh (Tamtéž: 114).

Hlasování o návrhu dohody proběhlo 15. ledna 2019 a jeho výsledkem bylo zamítnutí dohody. Pro návrh dohody hlasovalo 202 poslanců, zatímco proti návrhu bylo celkem 432 poslanců (Parliament 2019). Theresa May tak prohrála o 230 hlasů, což se stalo největší porážkou v historii Spojeného království (Stewart 2019). Hned 16. ledna čelila Theresa May hlasování o důvěře v dolní komoře parlamentu. Důvěru získala a do 21. ledna musela představit nový návrh dohody (Marek 2019: 116–117).

Další hlasování o návrhu dohody proběhlo 12. března téhož roku. Návrh dohody byl dolní sněmovnou parlamentu opět zamítnut, avšak tentokrát již pouze s rozdílem 149 hlasů (BBC 2019c). 13. března poslanci následně zamítli odchod Spojeného království bez dohody. Proti odchodu bez dohody bylo 321 poslanců, naopak odchod bez dohody podpořilo 278 poslanců. Hlasovací maraton pokračoval 14. března, kdy navrhla Theresa May odklad odchodu z EU o 3 měsíce, avšak podmínkou bylo schválení dohody do 20. března. Pro odklad se vyslovilo 412 poslanců, proti bylo 202 (Marek 2019: 128–129).

19. března předseda dolní komory parlamentu oznámil, že hlasování o dohodě nebude možné, jestliže premiérka nepředloží značně změněný text dohody (Hosnedlová 2019). Další hlasování o dohodě tak neproběhlo. I přes to Theresa May žádala o posunutí termínu vystoupení Spojeného království z Unie na 30. června 2019 (ČTK 2019a). Žádost Theresy May ostatní členské státy schválily, avšak s určitými změnami. Spojenému království nabídli dva termíny. První termín stanovil odchod Spojeného království z Unie do 22. května, avšak pouze za podmínky, že poslanci schválí dohodu do 29. března. Pokud by dohoda britským parlamentem neprošla, Spojené království by do 12. dubna muselo oznámit, jak plánuje pokračovat (Plevák 2019).

22. března se konal ve Spojeném království pochod za druhé referendum, kterého se zúčastnil 1 milion Britů (Marek 2019: 133). 29. března proběhlo třetí hlasování o dohodě, jehož výsledek byl opět stejný. Dohodu podpořilo 286 poslanců, proti dohodě jich bylo 344. Therese May tak chybělo 58 hlasů (Stewart, Elgot 2019). 5. dubna Theresa May poslala opět žádost o odklad Brexitu na 30. června. O žádosti následně jednaly ostatní členské státy EU na mimořádném summitu 10 dubna (Hosnedlová 2020). Výsledkem summitu se stal odklad Brexitu na 31. říjen a nařízení, že Spojené království se bude účastnit květnových voleb do Evropského parlamentu (Marek 2019: 143).

24. května oznámila premiérka Theresa May svou rezignaci (Tamtéž: 145), a to k datu 7. června (BBC 2019a). Novým premiérem Spojeného království se stal 23. července Boris Johnson, který plánoval dodržet termín Brexitu 31. října, i kdyby mělo Spojené království vystoupit bez dohody (Hosnedlová 2020). Jak již bylo zmíněno výše, tomuto kroku se rozhodl parlament Spojeného království předejít zákonem zakazujícím Brexit bez dohody, ve kterém bylo stanoveno potencionální odložení Brexitu na leden 2020, pokud Spojené království neschválí dohodu k 31. říjnu (Tamtéž).

V září Boris Johnson vyjednal novou dohodu o Brexitu, která se od té původní vyjednané Theresou May lišila v podstatě jen v otázce „irské pojistky“, která byla z dohody definitivně vypuštěna (O'Carroll 2019). 22. října se hlasovalo o dohodě v britském parlamentu. Pro Johnsonovu verzi dohody se vyslovilo 329 poslanců, zatímco proti dohodě jich bylo 299, dohoda tak byla schválena. Následně ale v hlasování o zrychleném

procesu přijetí této dohody hlasovalo pro pouze 308 poslanců, zatímco proti jich bylo 322 a Brexit do 31. října by se tak nestihl (BBC 2019d).

Po nezdařeném hlasování se Spojené království dohodlo s ostatními členskými zeměmi EU o odkladu Brexitu na konec ledna 2020 (ČTK 2019b). Následně dolní komora schválila zákon o uspořádání předčasných voleb, které Boris Johnson stanovil na 12. prosince 2020 (ČTK 2019c). Volby vyhrála konzervativní strana, která také získala většinu (BBC 2019b) a s ní silnější pozici pro dojednání Brexitu.

Začátkem ledna v hlasování dolní komory parlamentu definitivně prošel Johnsonův návrh dohody o Brexitu. Dohodu podpořilo 330 poslanců, naopak proti dohodě hlasovalo 231 poslanců (Soussi 2020). Dohodu schválil 29. ledna taky Evropský parlament (Evropský parlament 2020). A Spojené království definitivně vystoupilo z Evropské unie 31. ledna 2020, což je nazýváno jako „Brexit day“, v překladu den vystoupení Spojeného království z EU (BBC 2020). Následné přechodné období je nastaveno na 11 měsíců, do 31. prosince 2020 (Dewan 2020).

V současné době již obě strany znají své vyjednávací týmy. V čele vyjednávačů za Evropskou unii stojí Michael Barnier. Vedoucím vyjednávacího týmu Spojeného království byl jmenován David Frost (Moens, Casalicchio 2020). Existuje také možnost přechodné období prodloužit, avšak je třeba, aby o to Spojené království zažádalo do poloviny roku 2020. Premiér Spojeného království Johnson tuto možnost striktně odmítá (ČTK 2020a), i přes to se ale situace může ještě změnit, vzhledem k aktuálnímu přerušování vyjednávání kvůli pandemii nového koronaviru Covid-19 (Euractiv, ČTK 2020).

Nejcitlivějšími tématy budoucí obchodní dohody k projednání jsou především rybolov, který je celkově jednou z nejcitlivějších politik EU. Dále pak rovné podmínky (Moens, Casalicchio 2020). Cílem EU je zařídit tyto rovné podmínky především pro konkurenci na trhu. Problémem ve vyjednávání jsou ale odlišné vize podoby budoucích vztahů včetně obchodní dohody. Zájmem EU je mít co nejužší spolupráci v obchodu a bezpečnosti a možnost kontrolovat plnění dohod, naopak cílem Spojeného království je naprosto minimalizovat vzájemné vztahy s Unií a mít co největší svobodu a co nejmenší vliv EU na vlastní politiky včetně rybolovu (ČTK 2020b).

5 Dopady Brexitu na Evropskou unii

Praktická část této práce se zabývá dopady Brexitu na vzájemné obchodně-zahraniční vztahy Spojeného království a ČR. Jelikož však v současné době ještě není dostatek literatury zaměřené na tyto vzájemné vztahy po Brexitu, je praktická část rozdělena na tři části. V první kapitole jsou zkoumány dopady Brexitu na ekonomiku EU. V druhé kapitole jsou zkoumány dopady Brexitu na obchodní vztahy zemí Visegrádské skupiny a Spojeného království a poslední kapitola zkoumá relevantnost předchozích kapitol pro ekonomiku ČR.

Cílem praktické části je analýza dopadů Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království. Jelikož tyto obchodní vztahy tvoří několik různých aspektů, výzkum této práce je zaměřen na ekonomické dopady, ze kterých jsou následně vyvozeny právě dopady na vzájemné obchodní vztahy. Pro lepší dosažení cíle jsou v práci stanovené dvě výzkumné otázky. První z otázek je zaměřená na tuto, první, kapitolu praktické části. Jedná se o výzkumnou otázku „*Jaké dopady Brexitu na ekonomiku EU uvádějí autoři odborných článků?*“ Druhá výzkumná otázka bude uvedena v relevantní kapitole.

5.1 Metody a data

Výzkum je založený na systematické rešerši odborných článků, přičemž zdrojem pro tyto odborné články je databáze Web of Science. Odborné články pro tuto systematickou rešerši byly vybrány na základě určitých klíčových slov za použití Booleovských operátorů. Klíčovými slovy jsou následující slova, nastavená již právě včetně Booleovských operátorů: ("brexit") and ("impact" or "consequences" or "affect*" or "effect*" or "influenc*") and ("econom*") and ("europe*"). Celkem tak Web of Science nabídnul 299 záznamů.

Jelikož je toto číslo poměrně vysoké, pro užší výběr článků byly výsledky vyhledávání zúženy na čtyři čistě ekonomické kategorie, a to „management“, „economics“, „business“ a „business finance“. Díky tomu byl celkový počet záznamů zúžen na 125. Tyto záznamy jsou pak složeny z odborných článků nejen v časopisech, ale i sbornících. Dále má například pár záznamů povahu review.

Vzhledem k tomu, že jsou články publikované v různých rocích, což do jisté míry ovlivňuje jejich obsah, stejně tak jsou publikovány v různých periodikách či vychází ve sbornících, které jsou výsledkem konferencí, je třeba získat o vygenerovaných záznamech určité základní údaje, pro které poslouží další výzkumné otázky, a to to konkrétně „V jakých časopisech jsou odborné články publikovány?“ „Pod institucemi z jakých zemí publikují autoři článků?“ „V jakém roce byly články publikovány?“

První v pořadí z výše uvedených výzkumných otázek je „Pod institucemi z jakých zemí publikují autoři článků?“ Pro větší přehlednost jsou jednotlivé země uvedeny v grafu níže. Z grafu vyplývá, že autoři publikují nejvíce pod institucemi ze Spojeného království. Dále pak podstatné množství publikovaných článků pochází z institucí v Německu, Polsku a Rumunsku. Jak je možné vyčíst z grafu, většina publikujících institucí sídlí v Evropě. Pár článků ale pochází od autorů publikujících pod institucemi v Asii, Severní i Jižní Americe či dokonce v Austrálii nebo Africe. Z grafu také vyplývá, že celkový součet publikovaných článků značně přesahuje původní počet 125 vygenerovaných záznamů. Příčinou je fakt, že některé publikace vychází pod více institucemi najednou.

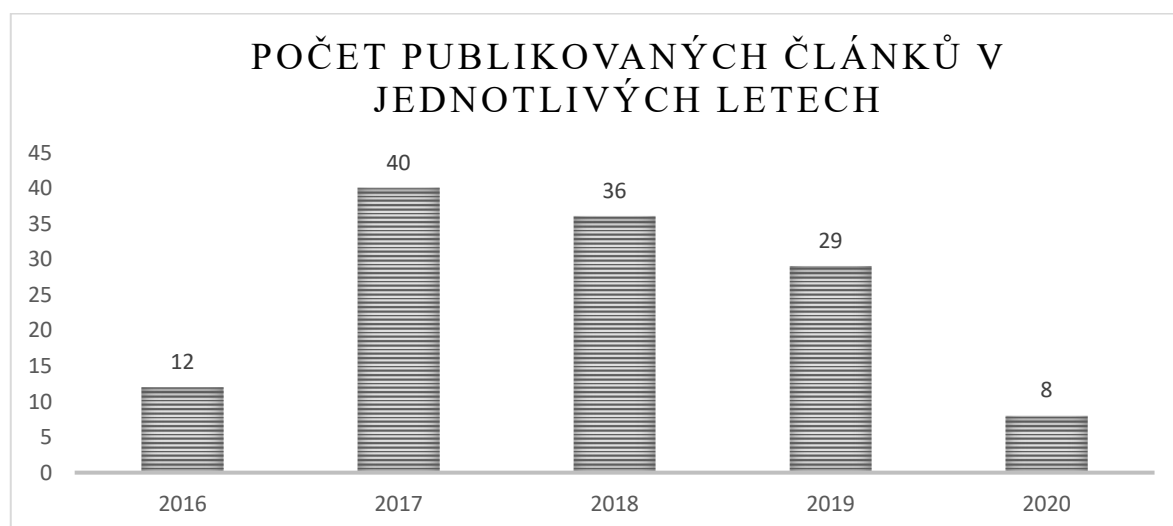

Graf 5: Počet publikovaných článků v jednotlivých zemích. Zdroj: Web of Science, zpracování vlastní.

Většina z institucí jsou univerzity po celém světě. Například 12 ze 125 článků bylo napsáno autory, jež se věnují své akademické činnosti na University of London. Dalších 11 článků napsali autoři, kteří svou akademickou činnost vykonávají pod London School of Economics and Political Science. Po 3–6 záznamech mají na starosti také akademici

z univerzit jako jsou University of Cambridge, Bucharest University of Economic Studies, Vysoká škola ekonomická v Praze, Univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíně a mnoho dalších. Jeden z článků je dokonce publikován ve sborníku z konané konference na Univerzitě Palackého.

Další v pořadí z výzkumných otázek je otázka „V jakém roce byly články publikovány?“ Jak lze vidět v grafu níže, ze 125 záznamů je celkem 12 článků již z roku 2016. Nejvíce publikováno bylo v následujících letech, během vyjednávání budoucí dohody o vystoupení Spojeného království z Unie. V roce 2017 jich bylo celkem 40, v následujícím roce 36 a v roce 2019 bylo vydáno 29 článků. Od začátku roku 2020 autoři napsali již celkem 8 nových článků.

Graf 6: Počet publikovaných článků v jednotlivých letech. Zdroj: Web of Science, zpracování vlastní.

Poslední ze základních výzkumných otázek je otázka „V jakých časopisech jsou odborné články publikovány?“ Většina těchto článků vycházela v různých periodikách. Nejvíce článků bylo publikováno v časopisech Journal of Common Market Studies a National Institute Economic Review. V každém z těchto periodik bylo publikováno pět článků. Čtyři články vyšly v Papers in Regional Science. Spousta dalších periodik publikovala po třech článcích, jsou to například tato periodika: Acta Oeconomica, New Political Economy, International Journal of Financial Studies, Oxford Review of Economic Policy nebo Cambridge Journal of Regions Economy and Society a mnoho dalších. Celkem po třech článcích publikovalo deset odborných časopisů. Mnoho dalších periodik, celkem deset, publikovalo po dvou článcích. Z těchto periodik lze zmínit například Ekonomický časopis, Baltic Journal of Economic Studies, Atlantic Economic Journal nebo Journal of

Economics Studies. V ostatních periodikách vyšlo po jednom článku. Těchto periodik je několik desítek. Za zmínku stojí například Comparative Economic Studies, Ekonomie a Management, European Journal of Finance, International Journal of Management and Economics, Politická ekonomie, Socio Economic Review. Celkový výčet všech periodik by byl ale příliš obsáhlý.

Dále jsou stanoveny další dvě výzkumné otázky, které jsou základem pro praktickou část. Těmito výzkumnými otázkami jsou „*Jaké cíle si autoři článků stanovili?*“ a „*Jaké jsou závěry těchto článků?*“ Díky těmto výzkumným otázkám pak budou analyzovány nejvíce se opakující dopady, a to na jakýkoliv ekonomický sektor. Tato analýza bude následně základem pro následující kapitolu zaměřenou na Českou republiku.

Z těchto analyzovaných 125 záznamů na Web of Science je provedena rešerše. Pro co nejlepší přehled jsou články rozděleny do určitých skupin podle dopadů Brexitu, kterými se zabývají. První skupinu tvoří články o dopadech přímo na Evropskou unii a v ní konkrétně na společnou regionální či zemědělskou politiku a dále na budoucnost evropské integrace. Další skupina článků se zabývá dopady na finanční trhy. Následující skupinu tvoří články zabývající se problematikou migrace za prací a obecně lidskými zdroji. Poslední skupinou jsou články, které se zabývají různými dopady v konkrétních zemích Unie, a to právě v zemích Visegrádské skupiny. Jelikož jsou to země blízké ČR a přistoupily k Unii zároveň s ČR, dá se tak částečně předpokládat, že dopady Brexitu na tyto země budou pravděpodobně velmi vhodné pro posouzení relevantnosti těchto konkrétních dopadů pro ČR.

Vzhledem k tomu, že některé záznamy i přes klíčová slova a vybrané kategorie svým obsahem nelze zařadit do žádné z výše uvedených skupin, výsledné množství použitých článků se částečně sníží. Do žádných kategorií nezapadají například články zabývající se příčinami Brexitu, populismem či články zabývajícími se pouze těmi dopady, které Brexit vyvolá na území Spojeného království.

5.2 Dopady na Evropskou unii jako celek

To, že Brexit proběhne bez jakýchkoliv dopadů je zcela nemožné. Naopak zasáhne i oblasti, které jsou pro Evropskou unii velmi citlivé, jako je například rozpočet EU

a z výdajů především ty na politiku soudružnosti a zemědělskou politiku. V současné době se však stále vyjednává finální dohoda a není jasné, podle čeho budou finální vztahy upraveny a jak velké nakonec tyto dopady budou.

Finální rozsah dopadů je těžko odhadnutelný (Begg 2017: 299). Je v podstatě nemožné, aby byly zachovány ostatní svobody trhu, tj. svoboda pohybu zboží, služeb a kapitálu, jestliže nebude Spojené království ochotné přijmout také svobodu pohybu osob (Tamtéž: 307). Dopady na jednotlivé ekonomiky členských států tak ovlivní finální podoba dohody mezi Spojeným královstvím a Unií. Jelikož je Spojené království již od válečné doby blízkým partnerem USA, může se stát, že se Brexit projeví i v transatlantickém obchodu (Duhaneanu 2017:63–64).

Zároveň je však zcela jisté, že Spojené království bude čelit mnohem větším dopadům než EU, a to především kvůli velikosti jednotného trhu Unie. Tyto dopady mohou být v dlouhodobém měřítku až 10–15x větší (Belke, Gros 2017: 319). Navíc má Evropská unie zcela jistě i mnohem silnější vyjednávací pozici, a to právě díky velikosti svého vnitřního trhu (Tamtéž: 329).

Jak Brexit ovlivní budoucí vzájemný obchod, je zatím jen spekulace. I přes to se několik na sobě nezávislých analýz poměrně shodlo. V případě, že bude budoucí obchod probíhat na základě pravidel Světové obchodní organizace, pokles vývozu zemí EU do Spojeného království by činil něco kolem 3 %, zatímco pokles vývozu Spojeného království do EU by se pohyboval kolem 21 % (Tamtéž: 324). To však nemění nic na skutečnosti, že některé členské země, ty více závislé na vzájemném obchodu se Spojeným královstvím, jako jsou např. Irsko nebo Belgie, budou Brexitem zasaženy více, než jiné země Unie (Belke, Dubova, Osowski 2018: 12).

Ovlivněny budou pravděpodobně i přímé zahraniční investice (dále jen PZI). Třetina PZI ve Spojeném království směřuje do finančních služeb a zároveň většina z nich pochází ze zemí EU (Duhaneanu 2017: 64). Po Brexitu bude pravděpodobně část PZI putujících do Spojeného království přesměrována na členské země EU (Belke, Gros 2017: 319). Značným problémem pro EU by ale mohla být skutečnost, že Londýn je světovým

finančním centrem. Na druhou stranu část společností své sídlo pravděpodobně přesune do jiných měst, jež jsou součástí EU (Hohlmeier, Fahrholz 2018:5; Pilbeam 2019: 2).

Jisté dopady budou taky na samotnou evropskou integraci, či díky ztrátě britského příspěvku do rozpočtu na nejcitlivější společné politiky Unie, jako je politika regionální nebo zemědělská. Analýza těchto dopadů je uvedena níže v kapitole.

5.2.1 Dopady na budoucnost evropské integrace

Brexit je prvním opakem prohlubování evropské integrace. Spojené království je první zemí, která se rozhodla opustit EU a slouží tak jako příklad pro ostatní členské země Unie, které by potenciálně kdykoliv mohly o odstoupení z Unie požádat také. Podle toho se taky Unie snaží jednat a neumožňuje Spojenému království žádné výhody, jelikož by o ně následně mohly žádat i další členské země či země, které jsou součástí jednotného trhu, jako například Norsko či Švýcarsko (Government UK).

Existuje možnost, že se evropská integrace díky Brexitu stane pro ostatní evropské země, které jsou potenciálními budoucími členy Unie méně atraktivní (Kuznar, Menkes 2017: 443). Jiní autoři zase uvádějí, že Brexit žádné hlubší dopady na evropskou integraci nezpůsobí (Mikolajun, Viaene 2019: 647). Brexit zároveň neznamená, že se Spojené království nemůže do procesu evropské integrace kdykoliv standartně vrátit. Tato možnost opětovného podání přihlášky podle článku 49 Smlouvy o EU je garantovaná v článku o vystoupení země z Unie (čl. 50 Smlouvy o Evropské unii).

Zásadně může ale odchod Spojeného království z EU ovlivnit budoucí hlasování v Radě Evropské unie. Szczypinska (2018) se zaměřila na potenciální koalice při hlasování v Radě Evropské unie (dále jen REU), přičemž koalice tvořila podle společných zájmů států. Koalice buď existují, nebo je šance, že vzniknou za účelem ovlivnění výsledků hlasování v REU (Szczypinska 2018: 25).

Tyto koalice Szczypinska rozdělila do 5 skupin a v každém případě vyhodnotila, jaký bude dopad Brexitu na hlasování, a to celkem ve třech možných případech. Prvním je hlasování v REU, kterému předcházela návrh Evropské komise nebo Vysokého představitele Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Druhým hlasováním je situace, kdy REU rozhoduje o návrhu, který nepochází od Evropské komise či Vysokého

představitele, což znamená, že většinu tvoří 72 % členských států a zároveň 65 % obyvatel EU. A posledním typem hlasování je vytvoření blokující menšiny, což znamená 35 % obyvatel (Tamtéž: 22–25).

Výsledkem je, že odchod Spojeného království některé z koalic značně oslabí či posílí a tím se změní budoucí vývoj. Například v případě členů Eurozóny⁵ bude následkem Brexitu oslabení ostatních zemí v případě vytvoření blokující menšiny (Szcypinska 2018: 26). V případě, kdy Szcypinska rozdělila země do dvou koalic, kdy jednu koalici tvoří země s makroekonomickou nerovnováhou a druhou koalici ostatní země, opět Brexit značně ovlivní hlasování v REU. V tomto případě posílí hlasovací síla zemí s makroekonomickou nerovnováhou, což může do jisté míry ovlivnit budoucnost jednotlivých politik EU, především politiku soudružnosti (Tamtéž: 27). Dalším příkladem je koalice „čistých plátců“ proti koalici „čistých příjemců“. V tomto případě po Brexitu vznikne oběma koalicím možnost utvořit blokující menšinu v hlasování (Tamtéž), což může opět ovlivnit budoucí vývoj společných politik EU, především těch, které poskytují dotace, případně výši členského příspěvku. V poslední možnosti koalic autorka země EU rozdělila do tří skupin, a to na nadšené příznivce pravidel Unie, relativní příznivce a skeptiky. Po Brexitu mají skeptici možnost vytvořit blokující menšinu, ale také rozhodovací sílu v hlasování prvního typu, tj. toho, kdy se hlasuje o návrzích Komise či Vysokého představitele EU, jestliže se jim podaří na svou stranu získat ještě jeden členský stát (Tamtéž: 28). Tyto nové možnosti koalic v hlasování o zásadních otázkách Unie v REU tak mohou zásadně ovlivnit budoucí proces integrace.

5.2.2 Dopady na společnou zemědělskou politiku EU

Společná zemědělská politika Unie se začala uplatňovat již v roce 1962 a následně v roce 1968 začaly plně fungovat všechny její principy (Bydžovská, CDK 2018). To, že se jedná o jednu z nejcitlivějších politik EU, dokazuje i množství reforem, kterými si tato politika prošla. Kromě podpory zemědělství tato politika poskytuje dotace také na turismus či rozvoj venkova (White, Michalopoulos 2017).

⁵ Členské státy eurozóny jsou země EU, které přijaly euro za svou měnu a podílí se na společné hospodářské a měnové politice EU (CNN 2020).

Společná zemědělská politika (dále jen SZP) je rozdělena do dvou pilířů, přičemž první pilíř se skládá ze společné organizace trhů se zemědělskými produkty (Massot 2020a) a přímých plateb zemědělců (Massot 2020b). Druhý pilíř SZP tvoří politika rozvoje venkova (Massot 2020c). Peněžní prostředky pro první pilíř pocházejí přímo z Unie a jednotlivé vlády je přímo zpravují, zatímco druhý pilíř požaduje spolufinancování vládami jednotlivých členských států (Thimont Jack 2020).

SZP je nejdražší politikou Unie. Ve vybraných rozpočtových obdobích dosahovaly výdaje Unie na SZP až 70 %. V rozpočtovém rámci 2007-2013 činily výdaje na SZP celkem 43 % a v následujícím rozpočtovém období 2014-2020 byly výdaje na SZP stanoveny na 37,8 %. Z těchto výdajů jdou zhruba dvě třetiny peněz na první pilíř a zbylá třetina do druhého pilíře (Bydžovská, CDK 2018).

Vzhledem k tomu, že Spojené království bylo členskou zemí Unie, která byla čistým plátcem (Kotlinski 2018: 161), je zcela jisté, že se Brexit značně dotkne rozpočtu a s ním i peněžních prostředků pro SZP. Na tyto dopady se zaměřuje také článek dvou autorů z roku 2018, který zmiňuje dopady na celkem tři oblasti SZP. Autoři rozdělili tyto dopady do 3 skupin, a to dopady Brexitu na rozpočet a příjmy EU, dopady Brexitu na obchod se zemědělskými produkty a dopady Brexitu na budoucí vývoj SZP (Zawojkska, Siudek 2018: 201–206).

První oblast je zaměřená na dopady Brexitu na rozpočet a příjmy Unie. Spojené království je třetím největším plátcem do rozpočtu EU (Clark 2019). Tato situace značně ovlivní rozpočet Unie na období po konci roku 2020. Evropská komise již vydala Sdělení, ve kterém uvádí, že SZP po roce 2020 potřebuje reformovat a modernizovat (Evropská komise 2018). Na rozpočtové období 2021–2027 ve Sdělení Evropská komise snížila výdaje na SZP na cca 30 % rozpočtu, což bude minimálně o 5 % méně, než výdaje pro aktuální rozpočtové období (Zawojkska, Siudek 2018: 203–204). Jestliže se Spojené království po roce 2020 nebude podílet na příjmech rozpočtu Unie, způsobí tak pokles příjmů zemědělců v EU o průměrně 3, 6 % (Tamtéž).

Druhou oblastí jsou dopady Brexitu na obchod se zemědělskými produkty. Jestliže se Spojené království rozhodne zcela opustit společný trh Unie i celní unii, může mít samo za sebe lepší vyjednávací pozici ve vyjednávání zemědělské politiky ve světových

organizacích jako jsou Světová obchodní organizaci nebo skupina G20⁶ než kdyby bylo součástí EU, kde se musí přizpůsobit většinovému názoru členských zemí Unie (Zawojksa, Siudek 2018: 204–205). Tento případ však nemá žádné okamžité dopady na Unii a budoucí dopady jsou pouze potencionální. Na druhou stranu Spojené království zemědělské a potravinářské produkty z Unie více dováží, než kolik jich do Unie vyváží. Kdyby vystoupilo ze společného trhu Unie a zároveň z celní unie a zavedly se na vzájemný obchod tarifní opatření, by tato skutečnost mohla poškodit některé členské státy EU (Tamtéž).

Poslední oblast tvoří dopady Brexitu na budoucí vývoj SZP. Jelikož Spojené království zastávalo silnou proreformní pozici (Zawojksa, Siudek 2018: 205), což je také dáno tím, že bylo čistým plátcem do rozpočtu EU (Kotlinski 2018: 161), je po jeho odchodu možné, že se posílí při budoucím jednání o SZP naopak hlas těch členských zemí, které si přejí poslední reformy SZP vzít zpět (Matthews citován in Zawojksa, Siudek 2018: 205). Vzhledem k tomu, že Spojené království zastávalo liberální pozici v SZP, je také možné, že jeho vystoupení z Unie dá větší prostor těm členským státům, které jsou v SZP skeptické proti radikálním změnám v této politice (Zawojksa, Siudek 2018: 205).

5.2.3 Dopady na společnou regionální politiku EU

Společná regionální politika je jedna z nejvýznamnějších výdajových politik Unie, která v Unii funguje od roku 1975, a to jako důsledek přistoupení Spojeného království (Bachtler, Begg 2018: 152). Tato politika usiluje o harmonický rozvoj členských států Unie. Cílem v regionální politice je posílit konkurenceschopnost (Evropská komise a), což bylo stanoveno reformou v roce 2013, kdy se reformou snížil rozpočet pro strukturální a investiční fondy právě ve prospěch posílení konkurenceschopnosti (Bachtler, Begg 2018: 158).

Důsledkem světové finanční krize jsou napříč jednotlivými regiony značné rozdíly v tamní kvalitě života, zaznamenané především díky makroekonomickým ukazatelům. Celkově se mezera v makroekonomické situaci regionů Unie mezi lety 1995 až 2014 zvýšila až o 56 % (Tamtéž: 153).

⁶ Skupina G20 (The Group of Twenty) je organizace shlukující 20 nejvyspělejších ekonomik světa, které dohromady tvoří tři čtvrtiny celého mezinárodního obchodu (G20 2020).

Stejně jako u SZP, i na společnou regionální politiku bude mít Brexit vliv především v podobě ztráty příspěvku Spojeného království do rozpočtu Unie. I společnou regionální politiku tak čeká v budoucím rozpočtu zcela nová situace, která se dá řešit pouze dvěma způsoby. Jednou z možností je zvýšit příjmy rozpočtu, na což by doplatily především ty členské země, které jsou čistými plátcí. Druhou možností je pak za nezměněných příjmů úbytek peněžních prostředků v rozpočtu a s tím snížení výdajů na společné politiky (Bachtler, Begg 2018: 152).

Kromě snížení výdajů na společnou regionální politiku z důvodu nedostatku peněžních prostředků se ale mohou výdaje směřovány na rozvoj regionů částečně převést přednostně do jiných výdajových oblastí EU (Tamtéž). Stejně jako SZP tak i společná regionální politika díky Brexitu čelí zcela nové situaci, která poznamená především země střední, východní a jižní Evropy, tedy země, které z regionální politiky čerpají nejvíce peněžních prostředků pro své regiony (Bachtler, Begg 2018: 151–152).

5.3 Dopady na finanční trhy

Finanční sektor je díky společnému trhu vysoce provázaný napříč všemi členskými zeměmi Unie. Ekonomiky jednotlivých států jsou na sobě díky integraci do značné míry závislé a celou provázanost ještě více podpořil vznik společné hospodářské a měnové politiky deklarovaný v Maastrichtské smlouvě spolu s eurozónou (CNN 2020).

Londýn se za poslední roky stal nejen evropským, ale dokonce jedním z největších světových finančních center (Chovancová, Slobodnik 2018: 23; Ringe 2018: 2; Nasir, Simpson 2018: 236). Tím se mezi Spojeným královstvím a EU vytvořila strukturální vzájemná závislost právě v oblasti finančního sektoru (Kalaitzake 2020: 8).

To, že je Londýn pro Unii nezbytný, dokazuje velké množství čísel. Např. se v Londýně zpracovává až 78 % všech devizových obchodů a 69 % obchodů s měnami zemí EU prováděných v Unii, také Londýn provádí 43 % globálních zahraničních transakcí prováděných v eurech. Dále se v Londýně provádí až 60 % všech činností souvisejících s kapitálovými trhy EU a co se týče správy aktiv, Londýn spravuje celkem 35 % aktiv Unie, což je např. dvojnásobek oproti správě aktiv ve Francii a téměř čtyřnásobek oproti Německu (Tamtéž: 11–13).

Výsledky referenda způsobily šok nejen ve Spojeném království, ale pro celý globální ekonomický i politický systém (Kurecic, Kokotovic 2018: 7). I přes fakt, že nejvíce byl zasažen trh Spojeného království a s ním i libra, která se dostala na svou nejslabší hodnotu od roku 1985 (Tamtéž: 8), díky globalizaci nejistota způsobená referendem způsobila pokles indexů i na finančních trzích ostatních evropských zemí a v Severní Americe (Jackowicz, Kozlowski, Podgorski 2017: 132).

Kromě Spojeného království jsou pak dalšími nejvíce zasaženými zeměmi nejistotou ohledně Brexitu země skupiny „GIIPS“, což jsou Řecko, Irsko, Itálie, Portugalsko a Španělsko (Belke, Dubova, Osowski 2018: 3; Kurecic, Kokotovic 2018: 8). Indexy na finančních trzích těchto zemí poklesly od 9 % v Portugalsku až po 15 % v Řecku (Kurecic, Kokotovic 2018: 8). Referendum ale ovlivnilo výši indexů např. i v Rusku (Tamtéž: 12). Celkově však dopady referenda byly vážnější v zemích Evropy spíše než ve Spojených státech amerických či kdekoliv jinde (Belke, Dubova, Osowski 2018: 28).

I když byly reakce trhů na referendum o Brexitu závažnější než na bankrot banky Lehman Brothers (Jackowicz, Kozlowski, Podgorski 2017: 133) a míra nejistoty hospodářské politiky jak ve Spojeném království, tak ve zbytku EU se v roce 2016 značně zvýšila (Bohdalová, Greguš 2017: 58–59), celkově se tyto dopady staly spíše krátkodobého charakteru (Belke, Dubova, Osowski 2018: 5–6), což potvrdil i Raddant či Krause et al. (Raddant citován in Belke, Dubova, Osowski 2018: 11; Krause et al. citován in Belke, Dubova, Osowski 2018: 11). Na závěry o střednědobých či dlouhodobých dopadů na finanční trhy je zatím příliš brzy.

Vztahy mezi Spojeným královstvím a EU po Brexitu se budou odvíjet od vyjednané dohody, ale již teď se dá predikovat pár možností, jak by mohly následné vztahy vypadat. Jestliže se Spojené království nerozhodne zachovat všechny čtyři svobody pohybu spadající pod jednotný trh, je pravděpodobné, že přijde o možnost tzv. „euro-pasu“, který umožňuje poskytovatelům služeb, jež mají sídlo v členské zemi EU, poskytovat služby i v ostatních státech Unie (Ringe 2018: 4–5), což ze Spojeného království využívá asi 5 500 společností (Hohlmeier, Fahrholz 2018: 3; Ringe 2018: 12). Vzhledem k tomu, že pro možnost použít „euro-pas“ musí mít společnost sídlo v zemi EU, je pravděpodobné, že by se společnosti rozhodly přestěhovat sídlo do některé z členských zemí, případně tam zřídit dceřiné společnosti (Pilbeam 2019: 2; Hohlmeier, Fahrholz 2018: 5), což by se

týkalo i amerických bank, které mají nyní svou dceřinou společnost v Londýně (Ringe 2018: 4–5).

Druhou možností pro britské společnosti by pak byl systém „dobrovolnictví“, kdy se společnosti z tzv. „třetích zemí“ rozhodnou dobrovolně převzít legislativu Unie, aby měly možnost obchodu s EU. Tento systém má však spoustu omezení, jako například časově omezené povolení pro společnost od posouzení dobrovolnictví (Tamtéž: 31).

Stále ale existuje vysoká pravděpodobnost, že se nakonec mezi Spojeným královstvím a EU vytvoří dohoda o sdílení finančního sektoru i kdyby Spojené království nesetřvalo v jednotném trhu, jelikož, jak bylo výše, mezi Spojeným královstvím a EU existuje strukturální vzájemná závislost (Kalaitzake 2020: 8) jejíž přerušení by poškodilo obě strany. Např. bankovní služby Spojeného království jsou důležité pro průmysl celé EU (Ringe 2018: 12–13), přerušení kontaktu s Londýnem by také zkomplikovalo provádění měnové politiky Evropské centrální banky (Kalaitzake 2020: 12). Podporu vzájemného konsensu ve finančním sektoru vyjádřilo několik evropských lídrů či vyjednavací obou stran (Tamtéž: 13–15). Ačkoliv tak prvotní šok spojený s referendem o Brexitu a následný politický vývoj způsobil značnou nejistotu na finančních trzích, zatím není zcela vyloučené, že by obě strany nakonec nevyjednaly konsensus pro finanční služby.

5.4 Dopady na migraci za prací

Migrace je v poslední letech nadměrně užívaným slovem, velmi často kombinovaným se slovem „krize“. Základní definice OSN migraci charakterizuje jako proces, kdy migranti opouští své domovy, a to z jakýchkoliv důvodů (Številová 2017).

Faktory, které způsobují migraci lze rozdělit do dvou skupin. První faktory jsou tzv. „push“ faktory, tedy takové, které donutí člověka migrovat. Druhou skupinu tvoří tzv. „pull“ faktory, na jejichž základě člověk migruje za něčím, co ho láká. Často jde např. o vyšší příjem. Na tomto základě lze rozlišit migraci na nucenou či dobrovolnou. Další způsob dělení migrace je na krátkodobou, tj. do jednoho roku, a dlouhodobou, tj. migrace na déle než rok (Tamtéž).

Migraci napříč EU, z jedné členské země do jakékoliv jiné, umožňuje volný pohyb osob v rámci jednotného trhu. I tak je volný pohyb osob nejvíce kontroverzním tématem jednotného trhu (Suciu, Cristea, Georgiana 2018: 113). Z tohoto důvodu se po rozšíření Unie o země střední a severní Evropy v roce 2004 většina dosavadních členských států rozhodla pro přechodné období v rámci volného pohybu osob z nově přistupujících zemí. Výjimkou bylo Spojené království, které se tohoto přechodného období neúčastnilo a umožnilo příliv migrace z přistupujících zemí okamžitě, a to především ze svých sobeckých důvodů, jako byl např. nedostatek pracovní síly na domácím trhu (Gumbrell-McCormick, Hyman 2017: 173). Jelikož byl příliv migrantů do země větší, než jaký očekávala, např. po roce 2004 se do Spojeného království za prací přestěhovalo přes 600 tisíc Poláků (Simionescu, Strielkowski, Kalyugina 2017: 152), pro následující rozšíření v roce 2007 se pro přechodné období v rámci migrace z nových členských států rozhodlo i Spojené království (Gumbrell-McCormick, Hyman 2017: 173).

Migrace byla zcela zásadním tématem v kampaních před referendem ve Spojeném království, což dokazuje například kampaň Vote Leave (Vote Leave). O necelé čtyři roky později je ale zcela jasné, že i kampaň proti migraci nebyla zcela přesná. Ve Spojeném království je totiž mnohem více migrantů z tzv. „třetích zemí“, tj. zemí mimo EU, než právě migrantů z EU (Simionescu et al. 2017: 29).

Vzhledem k faktu, že migranti stimulují hospodářský růst (Petroff citován in Simionescu et al. 2017: 29; Simionescu, Strielkowski, Kalyugina 2017: 150–151) a mají významný přínos na celkovou výkonnost zaměstnanosti v hostitelské zemi (Suciu, Cristea, Georgiana 2018: 120), se díky globalizovanému světu vlastně stali pozitivním faktorem ovlivňujícím ekonomiku hostitelské země. Zároveň, konkrétně ve Spojeném království, jsou migranti z ostatních členských zemí Unie průměrně mnohem vzdělanější než Britové (Alfano et al. citován in Ridgway 2019: 1037).

I přes tento fakt je pravděpodobné, že vláda Spojeného království omezí počet migrantů z EU (HM Government citována in Ridgway 2019: 1038). Zároveň, jak bylo zmíněno výše, se Britové chtějí zcela distancovat od svobodného pohybu osob. Výsledkem bude pravděpodobně návrat migrantů ze Spojeného království zpět do své země v EU, a to

včetně těch, kteří mají dlouhodobé povolení k pobytu ve Spojeném království (Wasik citován in Ridgway 2019: 1035).

Jak moc se počet migrantů ve Spojeném království změní, jsou zatím jen spekulace. Např. podle Poissonova modelu se může tento počet snížit až dvojnásobně (Simionescu et al. 2017: 42). Podle návrhu britské vlády se pravděpodobně sníží nový přírůstek migrantů o 80 % (HM Government citována in Ridgway 2019: 1038) a zároveň se značně zvýší počet vysoce kvalifikovaných migrantů, kteří zemi opustí (Erken et al. citován in Ridgway 2019: 1038). Během vyjednávání o úpravě budoucích vztahů mezi EU a Spojeným královstvím již podle Úřadu pro národní statistiky opustilo Spojené království v letech 2017 a 2018 více než 61 tisíc migrantů (Office for National Statistics citován in Ridgway 2019: 1036).

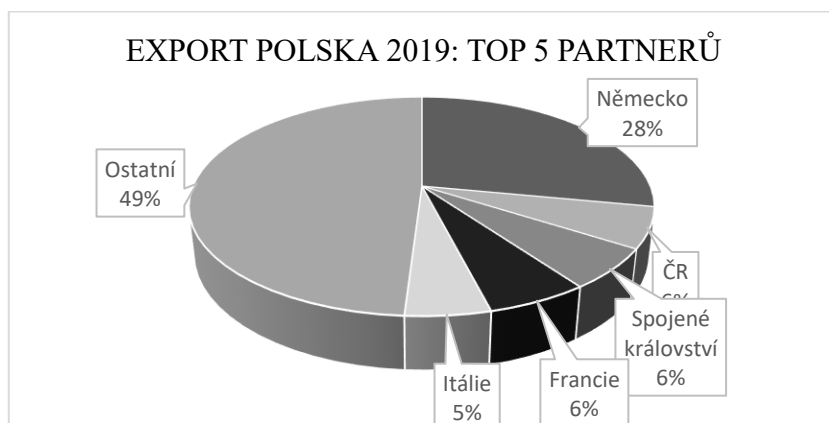
Tito lidé se ale nemusí nutně vrátit do svých rodných zemí, naopak mohou migrovat do jakékoliv členské země Unie, což může způsobit nárůst migrace a s ním spojenou stimulaci hospodářského růstu či výkonnosti zaměstnanosti v zemích EU. Jestliže se rozhodnou migranti z EU vrátit zpět do své rodné země, záleží na tom, jaký byl původní faktor pro jejich migraci, podle kterého lze odvodit dopady na danou zemi. Jestliže byl migrant pouze motivován např. vyšším příjmem a nyní se spokojí s příjmem ve své rodné zemi, podpoří hospodářský růst své země. Jestliže pro něj v domácí zemi práce není, zatíží tento navrátilivší migrant svou zemi v rámci výdajů na politiku nezaměstnanosti.

6 Dopady Brexitu na příkladu zemí Visegrádské skupiny

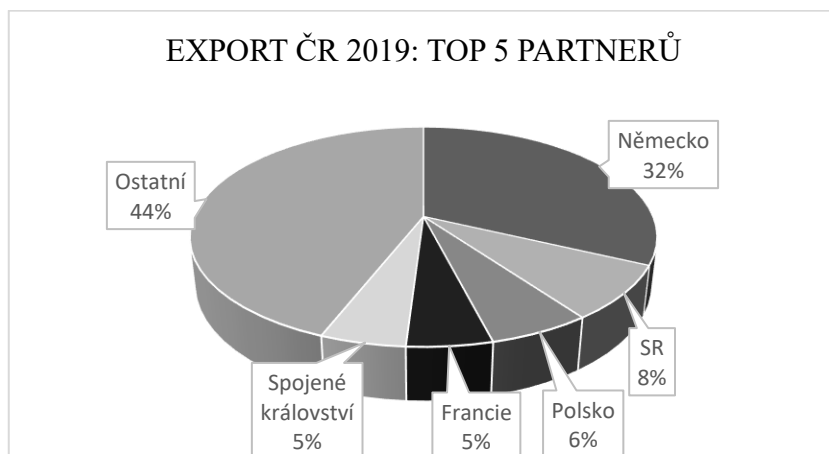
Jelikož se ve vybrané databázi nenachází žádná konkrétní studie o dopadech Brexitu zaměřená na ČR, je součástí této práce také analýza dopadů Brexitu na ostatní členské země Visegrádské skupiny, jelikož studie pro tyto země jsou v databázi k dostání. Jedná se o Slovensko, Polsko a Maďarsko. Země Visegrádské skupiny mají např. společnou historii, jejíž součástí byl přechod z plánované ekonomiky na tržní, či stejné datum vstupu do EU.

6.1 Polsko

Polsko je vhodným příkladem díky jeho zahraničnímu obchodu. Jak lze vidět na grafech níže, vývoz Polska do Spojeného království je takřka obdobný vývozu ČR do Spojeného království. Dá se tedy předpokládat, že dopady Brexitu na zahraniční obchod Polska budou téměř identické s dopady na zahraniční obchod ČR, nebo budou alespoň do jisté míry podobné.

Graf 7: Export Polska 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní.

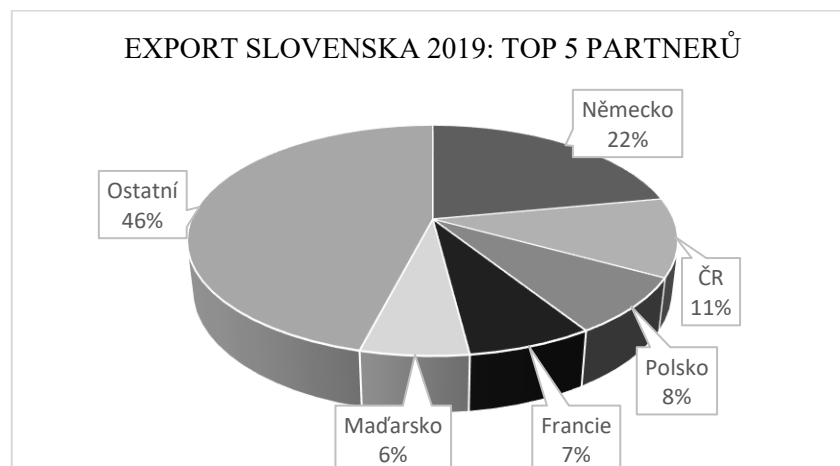

Graf 8: Export ČR 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní.

Borowski, Olipra a Blaszyński (2018) se ve své studii zabývali dopady tzv. „hard“ Brexitu na polský zahraniční obchod. Závěrem jejich výzkumu je pokles polského exportu do Spojeného království, jestliže mezi sebou Spojené království a EU neuzavřou obchodní dohodu, o 1,3 procentního bodu hned následující rok po Brexitu, což se v celkovém polském exportu promítne 0,1 procentního bodu (Borowski, Olipra, Blaszyński 2018: 108). I „hard“ Brexit by tak nezpůsobil žádnou větší újmu polskému exportu. V případě mírnějších verzí Brexitu by dopady na polský zahraniční obchod byly ještě zanedbatelnější. Borowski, Olipra a Blaszyński taky předpokládají, že v případě odchodu Spojeného království bez dohody s EU by se Polsko díky své lokalitě mohlo stát atraktivní zemí pro společnosti ve Spojeném království, které se rozhodnou přestěhovat své sídlo do jiné členské země EU (Tamtéž). Obdobným tématem se ve svém výzkumu zabýval i Kotliński (2018), jehož závěry jsou v rozhraní od varianty „soft“ Brexitu po variantu „hard“ Brexitu, přičemž rozhraní dopadů vyjádřil jako ztrátu 0,07 % až 0,24 % skutečného příjmu Polska (Aichele, Felbermayr citováni in Kotliński 2018: 164). Tyto výpočty vychází z předpokladu, že se v případě „hard“ Brexitu použijí nejvýhodnější cla (Kotliński 2018: 163).

6.2 Slovensko

Slovenský export do Spojeného království v roce 2018 činil 6 % celkového slovenského exportu, což představovalo 5,2 % HDP Slovenska (Kordos 2019: 342). Jak lze vidět v grafu níže, v roce 2019 se Spojené království nedostalo do TOP pěti partnerů Slovenska, a tak lze předpokládat, že je procento vývozu do Spojeného království blíže českým pěti procentům. Slovensko by tak mohlo být ještě lepším příkladem pro dopady Brexitu na ČR.

Graf 9: Export Slovenska 2019: Top 5 partnerů. Zdroj: Eurostat, zpracování vlastní.

V případě Slovenska je možno v literatuře najít tři možné scénáře odchodu Spojeného království, tj. optimistický, realistický a pesimistický. V případě pesimistického scénáře by se pravděpodobně narušily obchodní vztahy Slovenska se Spojeným královstvím. Zpomalil by se růst HDP v EU, což by se promítlo v kumulativním poklesu zahraniční poptávky. Naopak v optimistickém scénáři by se snížila nejistota kolem Brexitu a obchodní vztahy se Spojeným královstvím by zůstaly pravděpodobně nezměněné. Realistický scénář by zřejmě přinesl obchodní překážky společně s kterými by přetrvávala nejistota (Kordos 2019: 349). V případě optimistického scénáře se dá předpokládat ztráta slovenského HDP až o 0,5 % a zároveň pokles zaměstnanosti o 0,2 % (OECD citována in Kordos 2019: 349; Tauser, Cajka citováni in Kordos 2019: 349). Tato čísla se budou proměňovat podle finální dohody, např. v případě pesimistického scénáře by se zvýšila.

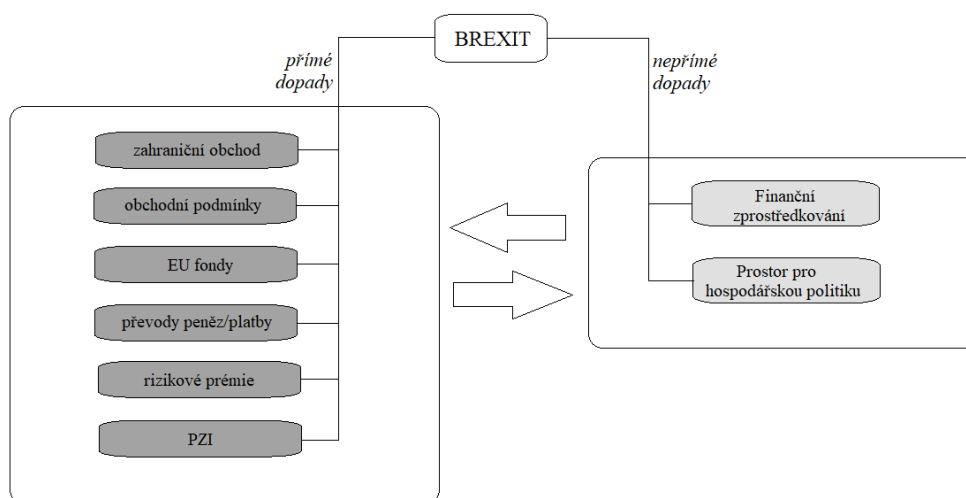
Ve studii zaměřené na Slovensko jsou zmíněny také nepřímé dopady, kterými je například návrat migrantů z hostitelské země, tj. Spojeného království, zpět do domovské země či modernizace a progresivní hospodářské reformy v Unii (Kordos 2019: 350). Na příkladu návratu migrantů zpět do Slovenska lze předpokládat, že v masovém měřítku by tato skutečnost způsobila negativní dopady na slovenskou ekonomiku a zvýšení nezaměstnanosti v zemi. Zároveň by se na trhu práce pravděpodobně ocitli mnohem více kvalifikovaní pracovníci (Tamtéž: 349).

Vzhledem k faktu, že polovinu vývozu do Spojeného království představují produkty automobilového průmyslu, musí být výrobci připraveni na nejhorší variantu Brexitu, kdy by museli pružně reagovat a diverzifikovat svůj export na nové trhy namísto exportu do Spojeného království, jestliže by vznikly obchodní bariéry oslabující vzájemný obchod se Spojeným královstvím. Dá se předpokládat, že slovenská ekonomika by se stabilizovala do jednoho roku od Brexitu (Tamtéž: 349–350).

6.3 Maďarsko

Vypracovaná studie na Maďarsko, ačkoliv není zcela aktuální, upozorňuje na příkladu Světové ekonomické krize z let 2008 až 2009 (Szalai, Csontos citováni in Varadi, Varnai, Virag 2016: 102), že je potřeba brát v úvahu nejen přímé dopady Brexitu, ale i nepřímé

(Balatoni, Virag citováni in Varadi, Varnai, Virag 2016: 102). Tyto dopady jsou zpracovány v následujícím obrázku.

Obrázek 1: Kanály určující makroekonomické dopady Brexitu na Maďarsko. Zdroj: Varadi, Varnai, Virag 2016: 103, přeložila autorka.

Jak lze vyčíst z obrázku výše, mezi primární dopady Brexitu se řadí zpomalení zahraničního obchodu či snižování výše dotací z Unie. Ve střednědobém horizontu lze také očekávat příliv migrantů ze Spojeného království zpět do rodné země. V kompetenci vlád je využití nástrojů aktivního řízení poptávky v případě potřeby zmírnění dopadů (Varadi, Varnai, Virag 2016: 102–103).

Podíl exportu do Spojeného království v Maďarsku představuje necelých 5 % celkového maďarského exportu (Tamtéž: 103). Tahle výše je prakticky shodná s podílem exportu do Spojeného království na celkovém exportu i výše uvedených zemí a ČR. Varadi, Varnai a Virag (2016) ale upozorňují, že je třeba sledovat i dopad Brexitu na ekonomickou situaci v ostatních zemích EU. Především pak dopady na Německo, vzhledem k provázanosti maďarské ekonomiky, i ekonomiky výše uvedených zemí a ČR, s německou ekonomikou. Dopady na dalších zemích se nepřímo projeví v ekonomice výše jmenovaných států (Tamtéž: 104).

Stejně tak dalším z nepřímých dopadů Brexitu bude dopad na fondy EU. Situace se již neprojeví v rozpočtovém období 2014–2020, ale následný příliv dotací (nejen) do zemí střední a východní Evropy bude pravděpodobně Brexitem ovlivněn (Tamtéž). I když Brexit může prohloubit problémy evropského bankovního systému a ovlivnit tak

i maďarské banky (Tamtéž: 107) i v případě „hard“ Brexitu by maďarskou ekonomiku zasáhl maximálně do ztráty 0,2 % HDP Maďarska (Tamtéž: 105). I dopady v Maďarsku tak jsou pouze nepatrné výše.

7 Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království

Jak již bylo zmíněno výše, cílem praktické části je analýza dopadů Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království, přičemž výzkum probíhá na základě rešerše odborných článků z Web of Science. Účelem praktické části této práce je zodpovědět dvě výzkumné otázky. První výzkumné otázce zaměřené na dopady Brexitu na EU se věnuje kapitola výše. Druhá výzkumná otázka zní „*Jsou identifikované dopady relevantní pro ČR?*“ Této výzkumné otázce se věnuje nadcházející kapitola, jež vychází z předchozího výzkumu dopadů na EU, jehož součástí jsou i dopady na vybrané konkrétní země Unie.

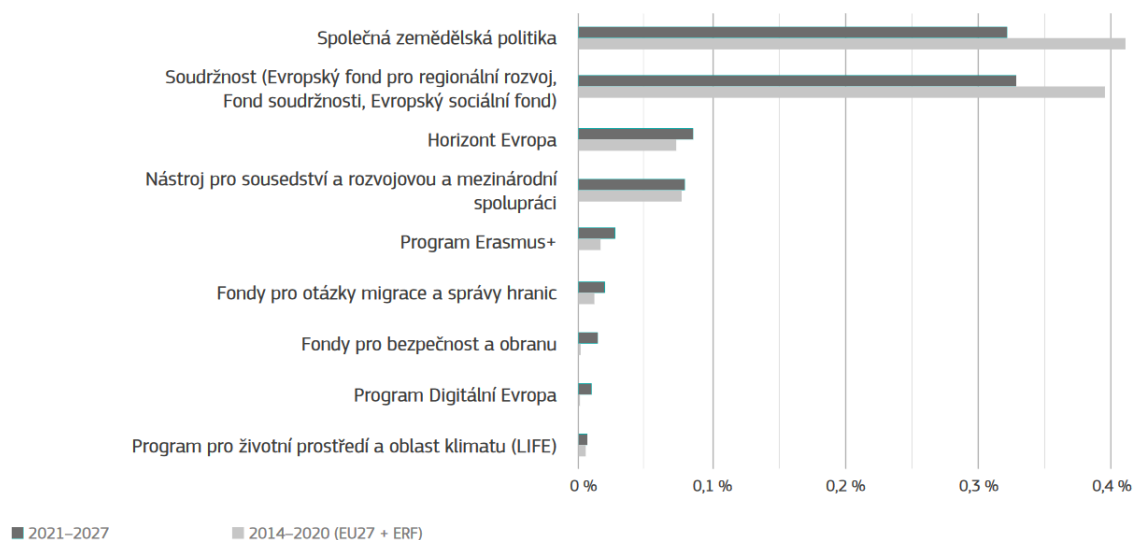
Na základě rešerše byly výše identifikovány dopady Brexitu na budoucnost evropské integrace, SZP a společnou regionální politiku, migraci a finanční trhy. Dále byly identifikovány dopady na obchodní vztahy zemí Visegrádské skupiny a Spojeného království ve třech možných scénářích Brexitu. Tyto dopady budou nyní hodnoceny z pohledu relevantnosti pro ČR.

Prvním příkladem jsou dopady Brexitu na budoucnost evropské integrace. Brexit do značné míry ovlivní budoucí vyjednávání v Unii, včetně jednání o rozpočtu, společných politikách či makroekonomických stabilitách zemí a opatření s nimi spjatými. Po Brexitu budou například v hlasování o rozpočtu mít stejnou možnost vytvoření blokující menšiny jak čistí plátcí, tak čistí příjemci (Szcypinska 2018: 27). Tento fakt může ovlivnit budoucí jednání o výdajích Unie, což se může citelně dotknout ČR, jelikož je prozatím stále čistým příjemcem (Krutílek, CDK).

Na SZP stejně tak jako na společné regionální politice se Brexit projeví především snížením příjmů Unie, jelikož Spojené království bylo tzv. čistým plátcem, jehož platby do Unie představovaly 7 % příjmů rozpočtu EU (Kotlinski 2018: 161–162). Vzhledem k faktu, že během přechodného období do konce roku 2020 Spojené království i nadále

zůstává členem jednotného trhu, což s sebou nese povinnost přispívat do rozpočtu (Evropská komise b), se snížení příjmů Unie projeví až v následujícím roce. Zda bude Spojené království i nadále určitou částkou přispívat do rozpočtu či nikoliv, záleží na tom, zda bude přechodné období prodlouženo (Tamtéž) či jak bude vypadat budoucí dohoda.

Pro následující víceletý finanční rámec EU, tj. rámec 2021–2027, se navíc mění struktura priorit Unie, aby více odpovídaly současné době. Zvýší se tak např. výdaje na migraci, ale i výdaje na mobilitu studentů EU v rámci programu Erasmus+ ale mnoho dalších na úkor snížení výdajů na tradiční politiky Unie, jako je právě společná zemědělská či kohezní politika (Evropská komise 2019: 2). Tyto změny priorit jsou graficky znázorněny v poměru k současnému víceletému finančnímu rámci 2014–2020 na obrázku níže.

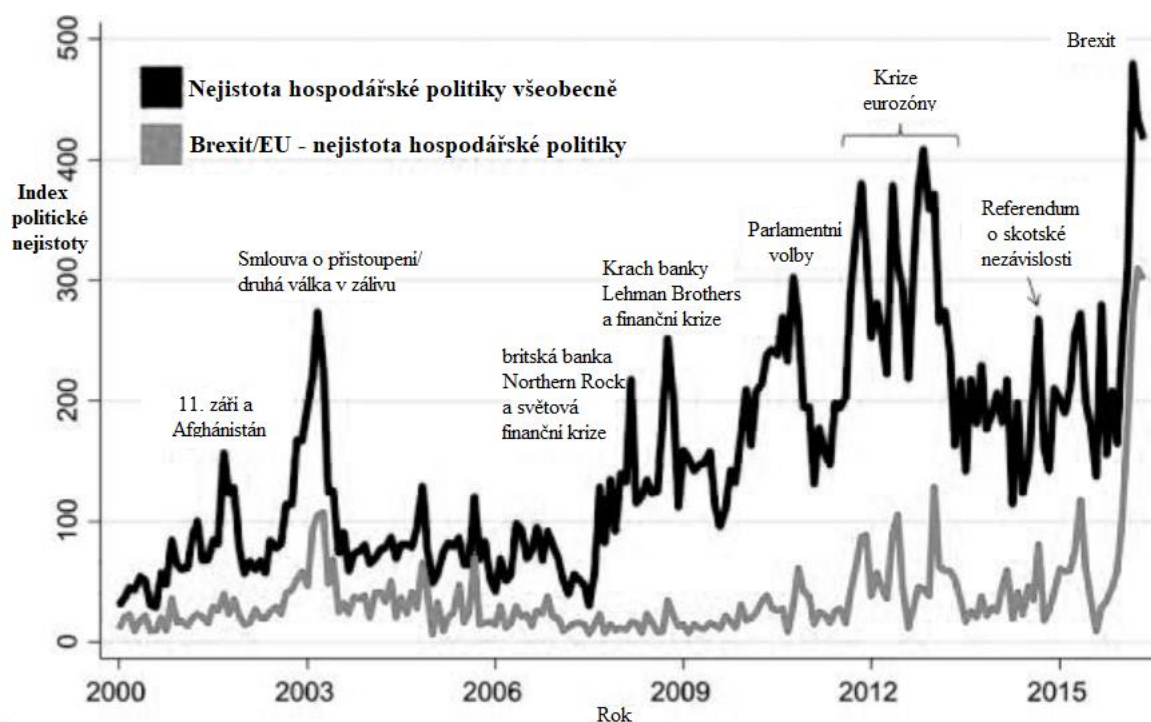
Graf 10: Financování nových a dlouhodobých priorit (v % HND EU-27). Zdroj: Evropská komise 2019: 2.

Proti výše uvedenému návrhu Evropské komise se v listopadu 2018 konal na Slovensku summit „přátel koheze“, tj. především těch zemí, které nejvíce čerpají z kohezní politiky. Tyto země včetně ČR nesouhlasí se snížením výdajů na tradiční politiky. I přes to však Komise předpokládá snížení příjmů Česka z Unie v následujícím víceletém finančním rámci oproti současnému o více než 6 miliard Eur (Krutílek, CDK).

V případě migrace se dopady Brexitu projeví především návratem migrantů ze Spojeného království do rodné země. Jak uvádí např. Kotlinski (2018), tato skutečnost na jedné straně zvýší kvalifikovanou pracovní sílu na domácím trhu práce (Kotlinski 2018: 164–165). Na druhou stranu např. Kordos (2019) uvádí, že kromě nárůstu kvalifikované pracovní síly, návrat velkého počtu migrantů zpět do rodné země zvýší nezaměstnanost

v zemi a zhorší ekonomickou situaci země (Kordos 2019: 349–350). Ve skutečnosti však mají možnost migranti pracující ve Spojeném království zaregistrovat se a za jistého režimu tam zůstat i po Brexitu (Hosnedlová 2018b), díky čemuž se nepředpokládá, že by se Češi vraceli domů ve velkém, jelikož ve Spojeném království vykonávají kvalifikovanou práci (ČT24 2018). Dopad Brexitu na návrat migrantů do ČR tak není nijak zvlášť relevantním tématem.

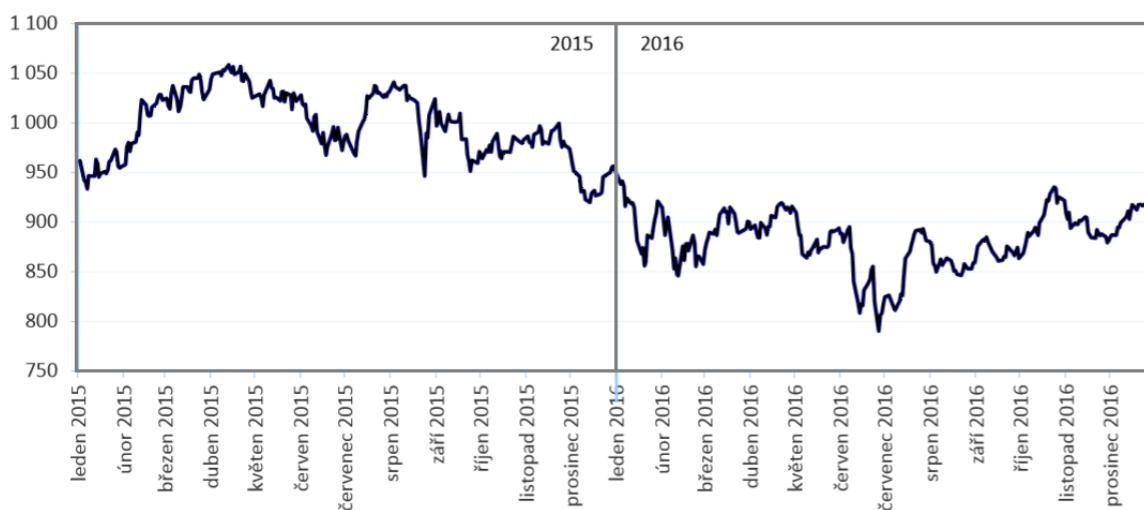
Co se týče financí, Londýn spravuje celkem 35 % aktiv EU, což je např. dvojnásobek oproti správě aktiv ve Francii a téměř čtyřnásobek oproti Německu (Kalaitzake 2020: 13). To ukazuje na obrovskou závislost EU na Londýnu jako finančním centru. Brexit tak ve světě vyvolal vysokou míru politické nejistoty projevující se na finančních trzích, jak lze vidět na obrázku níže.

Graf 11: Nejistota hospodářské politiky Spojeného království. Zdroj: Plakandaras, Gupta, Wohar 2017: 207, přeloženo autorkou.

24. června 2016 byl zaznamenán i pokles indexu na českém finančním trhu, a to o více než 4 % (Jackowicz, Kozlowski, Podgorski 2017: 132). Z grafu níže vyplývá, že alespoň v případě ČR nebyl dopad Brexitu na finanční trh dlouhodobý. Celkově však klesal index PX na českém trhu již před referendem o Brexitu. Důvodem byl pesimismus z celosvětového ekonomického vývoje, především vývoje v Číně a na komoditních trzích. Celkově tak index PX meziročně klesl o 3,6 % (Ministerstvo financí ČR 2017: 47).

Denní hodnoty indexu PX

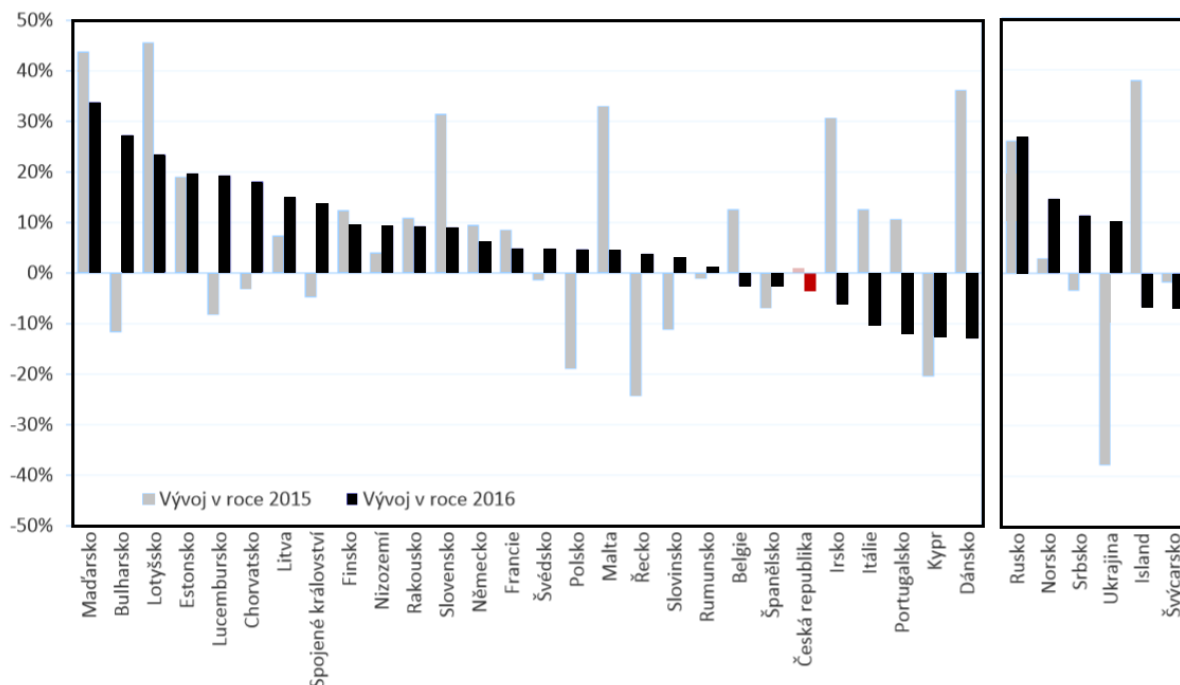

Pramen: BCPP

Graf 12: Denní hodnoty indexu PX. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2017: 49.

Z dalšího grafu, který ukazuje meziroční růst indexů finančních trhů jednotlivých zemí EU plus dalších evropských zemí, které nejsou členy Unie, lze však vyčíst, že meziroční růst českého indexu PX dosahoval nejen záporných hodnot, ale taky téměř nejhorších hodnot napříč Unií.

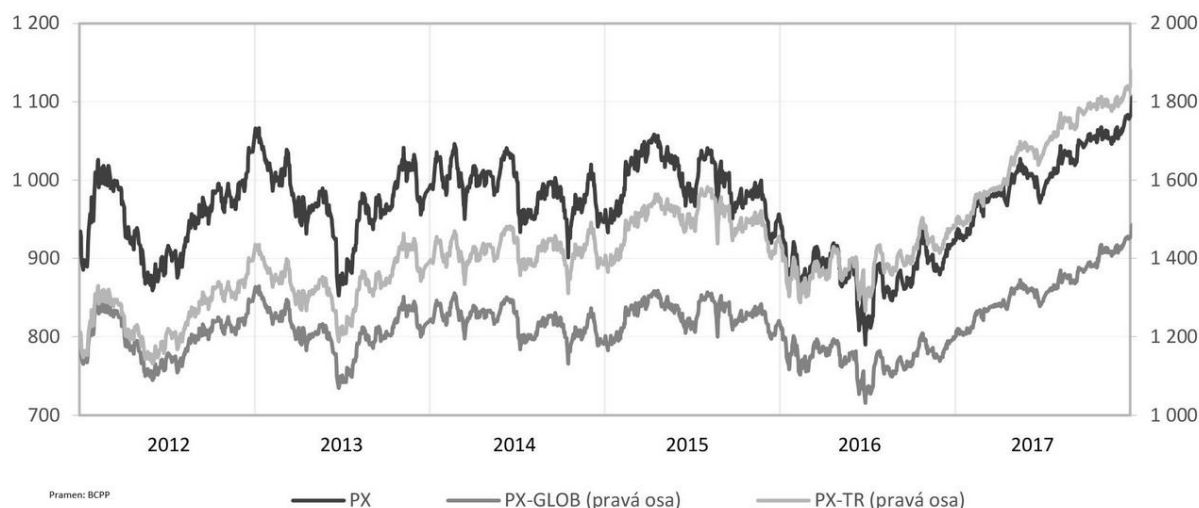
Výkonnost významných indexů burz členských států a nečlenských států EU

Pramen: organizátoři trhu, výpočty MF

Graf 13: Výkonnost významných indexů burz členských a nečlenských států EU. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2017: 47.

Denní uzavírací hodnoty indexů na BCPP

Graf 14: Denní uzavírací hodnoty indexů na BCPP. Zdroj: Ministerstvo financí ČR 2018: 44.

Z posledního grafu vyplývá, že dopady Brexitu opravdu nebyly dlouhodobého rázu, v grafu se projevují zhruba v polovině roku 2016. Poté měl již český index PX opět rostoucí tendenci a v roce 2017 již měl český index PX rostoucí tendenci celý rok.

Hlavním tématem této bakalářské práce jsou dopady Brexitu na obchodní vztahy ČR se Spojeným královstvím. Jelikož ani přes klíčová slova v databázi mezi 125 články nebyly žádné studie zabývající se danou problematikou, v předchozí kapitole byly zkoumány dopady na ostatní země Visegrádské skupiny na základě studií, které byly součástí 125 článků k rešerši.

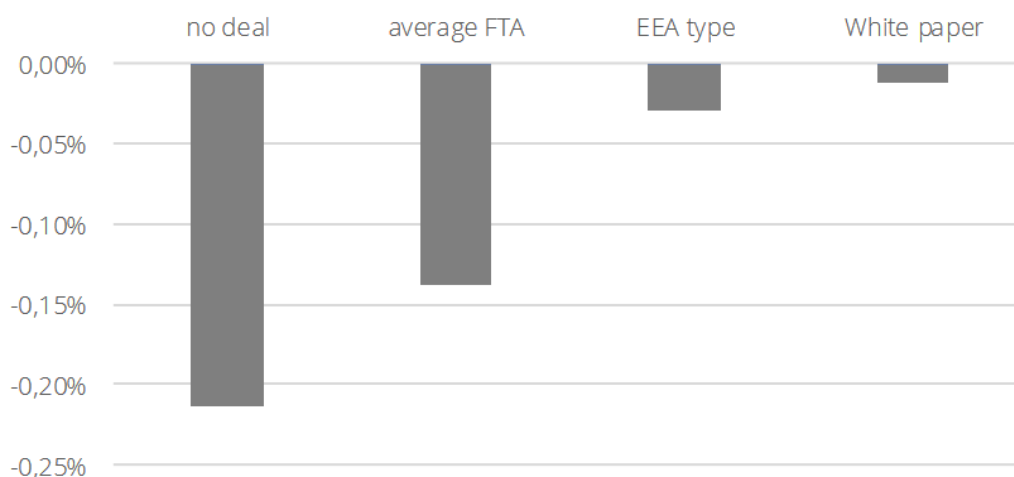
Tyto studie se zabývaly dopady Brexitu na export Polska, Slovenska a Maďarska, a to v případě tří možných scénářů na základě kterých autoři studií vytvořili predikci procentuálního poklesu HDP. Nejmírnějším scénářem je účast Spojeného království na jednotném trhu Unie. Střední cestou je celní unie, případně tomu obdobná obchodní dohoda mezi Spojeným královstvím a EU. Nejhorší variantou pro export těchto zemí do Spojeného království je neuzavření žádné bilaterální obchodní dohody a vzájemný obchod podřízený pravidlům Světové obchodní organizace.

Výsledkem studií zaměřených na Slovensko, Polsko a Maďarsko je v podstatě zpomalení zahraničního obchodu (Varadi, Varnai, Virag 2016: 102–103), přičemž pokles vývozu Polska do Spojeného království může dosáhnout hodnoty až 30 %, což by způsobilo

celkový pokles vývozu Polska o 2 % (Borowski, Olipra, Blaszyński 2018: 101–102). V případě Slovenska lze předpokládat zpomalení ekonomického růstu o 0,1–0,2 procentní body a omezení toku zboží o 0,1 procentní bod za rok (Kordos 2019: 346). Celkově situaci ovlivní nepřímý dopad Brexitu v podobě dopadu na ekonomiky ostatních členských států Unie, především pak států Eurozóny (Varadi, Varnai, Virag 2016: 103–104).

Zda jsou tyto hodnoty relevantní pro ČR lze vyčíslit z dostupných analýz dopadů Brexitu zaměřených na ČR, které vypracovaly společnost Deloitte či Oddělení strategií a trendů EU pod Úřadem vlády ČR. Podle studie Mezinárodního měnového fondu z roku 2018 Brexit způsobí v dlouhodobém horizontu pokles produkce EU o 0,5 % až 1,5 %. HDP v ČR by v dlouhodobém horizontu pokles podle Mezinárodního měnového fondu o 0,8 % (MMF citován in Bittner et al. 2019: 11). Další studie vypracované v ČR uvádí jako dopad Brexitu pokles HDP o 0,08 % až 1,1 % (Bittner et al. 2019: 11). Studii zabývající se odhadem dopadů Brexitu na českou ekonomiku vypracovalo v roce 2019 i Ministerstvo financí ČR, které odhadlo pokles HDP díky Brexitu o 0,6 % až 1 % (MF ČR citováno in Bittner et al. 2019: 11).

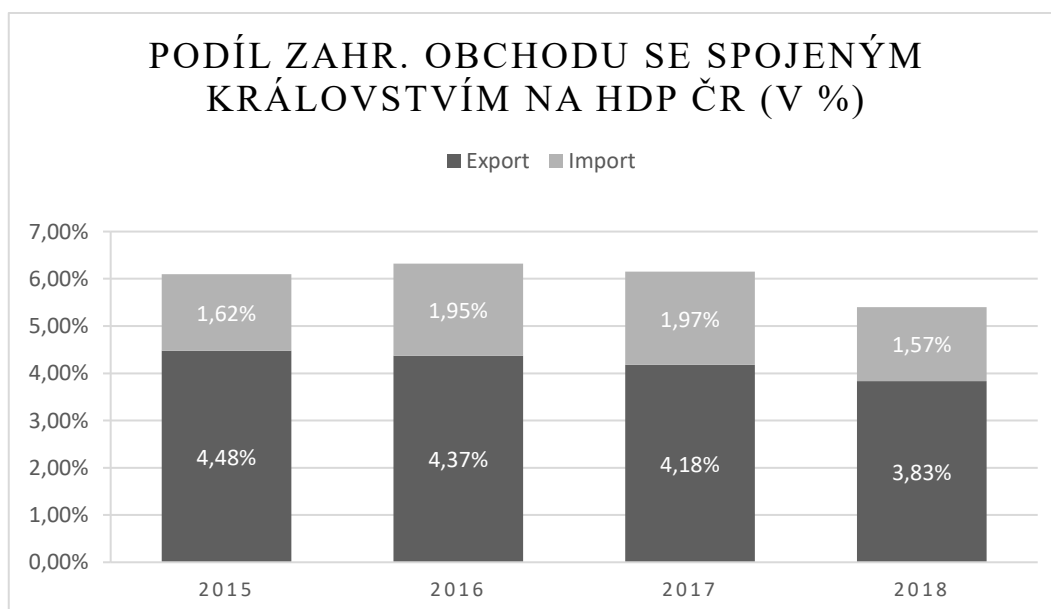
Společnost Deloitte rozpracovala dopady Brexitu dle možných scénářů. V případě, že se neuzavře žádná obchodní dohoda, netarifní náklady by pro zboží činily 6–15 %, v případě služeb by netarifní náklady dosahovaly výše 4–18 %. V případě uzavření průměrné obchodní dohody, by se netarifní náklady projevíly ve výši 5–11 % u zboží a 3–14 % u služeb. Jestliže Spojené království zůstane členem Evropského hospodářského prostoru a jednotného trhu, výše netarifních nákladů u zboží by dosahovala 3–7 % u služeb pak 1–3 %. Poslední variantou je tzv. „White Paper“, což je dokument britské vlády stanovující podmínky odchodu podepsaný v roce 2018, kdy by netarifní náklady činily 0–1 % u zboží a 2–10 % u služeb (Marek et al. 2019: 2). Podle společnosti Deloitte by tak Brexit bez dohody způsobil snížení HDP ČR o 0,2 %, což je asi 10 mld. Kč, průměrná obchodní dohoda by snížila HDP ČR o 6 mld. Kč (Tamtéž: 3). Dopad Brexitu na HDP ČR lze vidět podrobněji na grafu níže.

Zdroj: Deloitte

Graf 15: Dopad Brexitu na HDP ČR (v %). Zdroj: Marek et al. 2019: 3.

Spojené království je důležitým obchodním partnerem ČR. Zahraniční obchod se Spojeným královstvím se v posledních letech pohyboval kolem 6 % HDP. Nejvíce vyváženým zbožím z ČR jsou produkty zpracovatelského průmyslu, další v pořadí jsou finanční a komunikační činnosti a na třetím místě výroba a rozvod plynu, elektřiny a tepla. První dvě položky importu ze Spojeného království se shodují s položkami exportu, třetí největší položkou importu je pak lesnictví, zemědělství a rybářství (Bittner et al. 2019: 14).

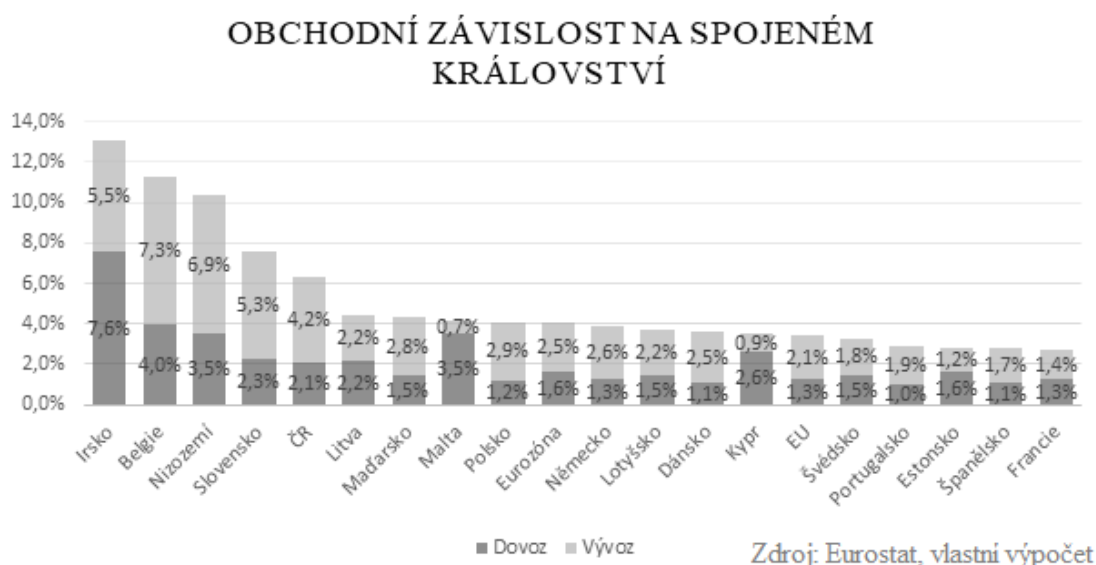

Graf 16: Podíl zahraničního obchodu se Spojeným královstvím na HDP ČR (v %). Zdroj: UNCTAD, World Bank, zpracování vlastní.

Vzhledem k situaci, ve které se nyní Brexit nachází, tedy běžícímu přechodnému období, ve kterém je úkolem vyjednávačů na obou stranách vyjednat úpravu budoucích vztahů po

vypršení tohoto období, nelze nyní specifikovat střednědobé či dlouhodobé dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy ČR se Spojeným královstvím. Od referenda v roce 2016 do současnosti lze ale pozorovat meziroční pokles podílu exportu ČR do Spojeného království na HDP způsobený pravděpodobně přetrvávající nejistotou, a to ve výši 0,11 procentních bodů mezi lety 2016 a 2015 až 0,35 procentními body mezi lety 2018 a 2017.

Jelikož lze stále ovlivnit finální úpravu budoucích zahraničně-obchodních vztahů mezi EU a Spojeným královstvím, měla by ČR vytvořit vyjednávací koalici se zeměmi EU s podobnou strukturou zahraničního obchodu a zvýšit tak pravděpodobnost, že výsledná obchodní dohoda, pokud se uzavře, bude pro český zahraniční obchod co nejvýhodnější. Mezi potencionální koaliční partnery by se řadily dle následujícího grafu především země závislé na zahraničním obchodu (stejně jako ČR), jako jsou Slovensko a Maďarsko, geografičtí sousedé Spojeného království jako Irsko, Nizozemí a Belgie a v podstatě potencionálně všechny země stojící nad unijním průměrem (Bittner et al. 2019: 25). Druhou možností pro ČR je přeměrování současného vývozu do Spojeného království do jiných zemí EU, čímž by se vyřešil problém nejistoty.

Graf 17: Obchodní závislost na Spojeném království. Zdroj: Bittner et al. 2019: 2.

7.1 Limity výzkumu

Jelikož je bakalářská práce zaměřena na aktuální téma, největším limitem výzkumu je množství dostupné odborné literatury. Z výsledných 125 záznamů pro rešerši nebyl žádný zaměřený konkrétně na Českou republiku, a tak byla rešerše podpořena o literaturu mimo

Web of Science, jako je například *Analýza struktury obchodu se Spojeným královstvím* provedená v roce 2019 pod Oddělením strategií a trendů Vlády ČR, na které se podílel Jan Bittner a kolektiv, či *Analýza dopadů odchodu Velké Británie z EU z roku 2019*, jejímž autorem je David Marek a kolektiv, pod záštitou společnosti Deloitte.

Vzhledem k situaci, že po vystoupení Spojeného království z EU na konci ledna 2020 vstoupilo v platnost přechodné období platné do konce roku 2020, během kterého se Spojené království stále účastní jednotného trhu a výsledná obchodní dohoda se vyjednává, lze definovat pouze krátkodobé dopady způsobené především britským referendem a následnou nejistotou. Střednědobé a dlouhodobé dopady Brexitu jsou zatím především spekulací. Tyto dopady a výsledná obchodní dohoda jsou tak námětem pro další výzkum v oblasti tématu této bakalářské práce.

Závěr

Tématem této bakalářské práce jsou *Dopady Brexitu na vzájemné obchodní vztahy České republiky a Spojeného království*. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce dělí na čtyři kapitoly. Náplní těchto kapitol je přiblížit čtenáři obecnou charakteristiku obou zemí, včetně charakteristiky politického systému a analýzy vybraných makroekonomických ukazatelů za účelem umožnění komparace ČR a Spojeného království. Dále pak analýza vzájemných obchodních vztahů od vzniku ČR znázorněná na českém exportu a importu, doplněná o legislativní rámec upravující tyto vztahy. Součástí teoretické části jsou následně vzájemné vztahy Spojeného království a EU od počátku integrace v 50. letech 20. století, které vysvětlují britský postoj k evropské integraci a poslední kapitola je věnována samotnému Brexitu.

Výzkum této práce je sekundární, proveden na základě systematické rešerše odborné literatury dostupné na Web of Science. Tato systematická rešerše je provedena na 125 odborných článcích, z nichž některé i přes klíčová slova nejsou do rešerše zahrnuty, jelikož se tématu práce věnují pouze okrajově.

Rešerše je systematicky rozdělena do tří kapitol, a to na kapitolu věnující se dopadům Brexitu na celou Unii, dopadům na obchodní vztahy členských zemí Visegrádské skupiny (mimo ČR) se Spojeným královstvím a následně na kapitolu hodnotící relevantnost prvních dvou kapitol praktické části pro Českou republiku.

Cílem práce je analýza dopadů Brexitu na vzájemné obchodní vztahy ČR a Spojeného království. Tohoto cíle má být dosaženo za pomoci dvou výzkumných otázek, a to „*Jaké dopady Brexitu na ekonomiku EU uvádějí autoři odborných článků?*“ a „*Jsou identifikované dopady relevantní pro ČR?*“

Odpovědi na první výzkumnou otázku jsou dopady Brexitu na celkem čtyři oblasti ekonomiky EU. První oblastí jsou dopady Brexitu na finanční trhy, kde referendum způsobilo značný pokles tržních indexů napříč celou EU, avšak z grafů v praktické části vyplývá, že se jednalo pouze o krátkodobý dopad. Jestliže spolu Spojené království a EU neuzavřou obchodní dohodu, dá se předpokládat obdobná reakce trhů. Druhou oblastí je

migrace. Jestliže se migranti ze Spojeného království díky Brexitu rozhodnou vrátit domů, zvýší tím kvalifikovanou sílu na trhu práce, zároveň však v některých zemích, jako je např. Polsko, mohou tito vracející se migranti způsobit negativní dopady na domácí ekonomiku a zvýšenou nezaměstnanost v zemi. Poslední oblastí jsou dopady Brexitu na budoucnost integrace. Jestliže EU přijde o britské příjmy do rozpočtu, bude třeba snížit výdaje rozpočtu EU, a to především výdaje na společnou regionální a zemědělskou politiku, což způsobí pomalejší ekonomický růst v zemích, které jsou čistým příjemcem peněžních prostředků z EU. Poslední čtvrtou oblastí jsou dopady Brexitu na obchodně-zahraniční vztahy zemí EU a s nimi spjatý ekonomický růst zemí. I přes fakt, že Brexit nejvíce zasáhne ekonomiku samotného Spojeného království, dopady budou značné i na ekonomiky zemí „GIIPS“ a dalších zemích orientovaných na vývoz.

Druhá výzkumná otázka zkoumá relevantnost výše uvedených dopadů Brexitu pro ČR. Z výzkumu vyplývá, že nejméně relevantním dopadem pro ČR bude návrat migrantů ze Spojeného království do rodné země. Ostatní dopady Brexitu jsou pro ČR relevantní. Referendum o Brexitu způsobilo pokles českého tržního indexu PX, a to dokonce o více než 4 %, dopady Brexitu na index PX však odezněly v řádech měsíců. Dopady na snížení výdajů rozpočtu EU poznamenají i českou ekonomiku, která v následujícím víceletém finančním rámci 2021–2027 obdrží méně peněžních prostředků od EU, o výsledné podobě budoucího víceletého finančního rámce se zatím ale stále jedná.

Pro tuto bakalářskou práci je nejvíce důležitý dopad Brexitu na zahraničně-obchodní vztahy ČR a Spojeného království. Díky nejistotě má český vývoz od roku 2016 klesající tendenci. Každoročně klesá podíl zahraničního obchodu ČR se Spojeným královstvím na HDP ČR. Tento pokles v řádu desetin procentního bodu, celkově však není zanedbatelný. Vzhledem k faktu, že Spojené království je pro ČR 5. nejdůležitějším obchodním partnerem, co se českého exportu týče, je pro český export důležité výsledné znění budoucích obchodních vztahů. Proto by se ČR měla stát aktivním unijním aktérem během současného vyjednávání, nejlépe v koalici s dalšími členskými zeměmi, které jsou nyní ve stejné pozici.

Díky současnému přechodnému období tak nelze analyzovat žádné střednědobé či dlouhodobé dopady Brexitu na českou ekonomiku a obchodní vztahy ČR se Spojeným

království. Tyto dopady jsou pouze předpokladem. Jedním z těchto předpokladů je potencionální pokles českého HDP o 10 mld. Kč v případě, že EU a Spojené království nevyjednají obchodní dohodu a vzájemný obchod bude probíhat pod pravidly Světové obchodní organizace. Jelikož tyto dopady nejsou pro ČR příliš optimistické, jedinou současnou variantou, jak dopady co nejvíce snížit, je opravdu pouze aktivní unijní aktérství při současném vyjednávání. Jestliže výsledná obchodní dohoda mezi EU a Spojeným královstvím nebude pro ČR přijatelná, je třeba co nejrychleji český export přesměrovat do jiných zemí.

Summary

This Bachelor thesis deals with The Consequences of Brexit on the Trade Relations between the Czech Republic and the United Kingdom. The thesis is divided into two parts. The first part contains a comparison of these two countries, trade relations between the years 1995 and 2018, a chapter about the United Kingdom in the European integration process, with the last chapter being focused on the Brexit.

The research is based on a systematic literature review of the literature available in the database of the Web of Science and is divided into three parts. The first part of the research is about the consequences of Brexit on European integration and the European policies, such as the Common Agricultural Policy or Cohesion Policy. The second part of the research focuses on the consequences of Brexit on economies of member states of the Visegrad group and their trade relations with the United Kingdom after Brexit. The last part examines the relevance of this research to the Czech Republic.

The conclusion confirms the relevance of the research to the Czech Republic, except for the consequences of migration. In case of no trade agreement between the EU and the United Kingdom after Brexit, and control of the trade by the World Trade Organization, the value of the Czech export could decrease by 10 billion CZK. In the case of an average trade agreement, the Czech Republic might lose 0,15 % of its GDP.

Although the United Kingdom has a transitional period to the end of 2020, there is still no agreement. I conclude that the best what the Czech Republic can currently do is to act in the EU with increased activity, form a coalition with other member states of the EU for a better negotiating position, or redirect exports to another member states of the EU instead of the United Kingdom. Further research could be focused on medium and long-term consequences of Brexit on the Czech economy.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropská společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
PZI	Přímé zahraniční investice
REU	Rada Evropské unie
Spojené království	Spojené království Velké Británie a Severního Irska
SZP	Společná zemědělská politika
UKIP	Strana nezávislosti Spojeného království
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
USA	Spojené státy americké

Zdroje

Monografie:

- Baldwin, Richard, Charles Wyplosz. 2013. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Berounský, Jiří. 2013. *Patnáct let České republiky*. Praha: Radioservis, a. s.
- Brunclík, Miloš, Michal Kubát. 2017. *Kdo vládne Česku? Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry*. Brno: Barrister & Principal Publishing.
- Cihelková, Eva, Jaroslav Jakš a kol. 2004. *Evropská integrace – Evropská unie*. Praha: Oeconomica.
- Cihelková, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C. H. Beck.
- Dejmek, Jindřich, Ludovít Hallon, Drahomír Jančík, Dušan Kováč, Jan Kuklík, Miroslav Londák, Elena Londáková, Jan Němeček, Petr Prokš, Jaroslav Šebek. 2018. *Československo: Dějiny státu*. Praha: Libri.
- Dvořáková, Vladimíra et al. 2008. *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*. Praha: Oeconomica.
- Fiala, Petr, Markéta Pitrová. 2009. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Fuchs, Kamil, Pavel Tuleja. 2003. *Základy ekonomie*. Praha: Ekopress.
- Goněk, Vladimír. 2002. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie 1950-2002 sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita.
- Jurečka, Václav et al. 2017. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing.
- Kubišta, Václav et al. 1999. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Praha: HZ Editio.
- Lacina, Lubor, Petr Strejček, Petr Blížkovský. 2016. *Učebnice Evropské integrace*. Brno: Barrister & Principal, o. p. s.
- Marek, Daniel, Michael Baun. 2010. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal.
- Marek, Jaromír. 2019. *Drama zvané Brexit*. Praha: Radioservis, a. s.
- Ministerstvo financí České republiky. 2017. *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2016*. Praha: Ministerstvo financí. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/financni-stabilita-a-dohled/vyvoj-financniho-trhu/2016/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2-28773>.

MFČR. 2018. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2017. Praha: Ministerstvo financí. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/financni-stabilita-a-dohled/vyvoj-financniho-trhu/2017/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2-32086>.

Paláček, Milan. 2005. Základní dokumenty Evropské unie. Český Těšín: PORADCE, s. r. o.

Plumlovský, Jiří. 1979. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku. Praha: Nakladatelství Svoboda.

Rovná, Lenka A. 2004. Kdo vládne Británii? Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Sartori, Giovanni. 2011. Srovnávací ústavní inženýrství. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Vodička, Karel, Ladislav Cabada. 2011. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, s. r. o.

Sborníky:

Bohdalová, Maria, Michal Greguš. 2017. „Impact of Uncertainty on European Market Indices Quantile Regression Approach.“ Pp. 57–61 in P. Hájek et al. (eds.). *CBU INTERNATIONAL CONFERENCE PROCEEDINGS 2017: INNOVATIONS IN SCIENCE AND EDUCATION*. Praha: Central Bohemia Univ.

Müller, David. 2005. „Velká Británie.“ Pp. 31–39 in Petr Fiala, Markéta Pitrová (eds.). *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Phinnemore, David. 2019. „The European Union: Establishment and Development.“ Pp. 11–30 in Michelle Cini, Nieves Pérez-Solórzano Borragán (eds.). *European Union Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Zawojcka, Aldona, Tomasz Siudek. 2018. „The Implications of the United Kingdom's Exit from the European Union on the Common Agricultural Policy.“ Pp. 201–206 in J. Golebievski (ed.). *Proceedings of the 2018 International Scientific Conference-Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy, No 1, 2018*. Warsaw: Warsaw Univ Life Sciences Pr.

Odborné články:

Bachtler, John, Iain Begg. 2018. „Beyond Brexit: Reshaping policies for regional development in Europe.“ *Papers in Regional Science* 97 (1): 151–170. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Begg, Iain. 2017. „Making Sense of the Costs and Benefits of Brexit: Challenges for Economists“ *Atlantic Economic Journal* 45 (3): 299–315. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Belke, Ansgar, Daniel Gros. 2017. „The Economic Impact of Brexit: Evidence from Modelling Free Trade Agreements.“ *Atlantic Economic Journal* 45 (3): 317–331. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Belke, Ansgar, Irina Dubova, Thomas Osowski. 2018. „Policy uncertainty and international financial markets: the case of Brexit.“ *Applied Economics* 50 (34-35): 1–46. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Borowski, Jakub, Jakub Olipra, Pawel Blaszyński. 2018. „The Impact of Hard Brexit on Polish Exports.“ *International Journal of Management and Economics* 54 (2): 99–109. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Duhaneanu, Marcel. 2017. „Brexit Negotiations and the Impact on Business Environment.“ *Quality-Access to Success* 18: 59–65. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Gumbrell-McCormick, Rebecca, Richard Hyman. 2017. „What about the workers? The implications of Brexit for British and European labour.“ *Competition & Change* 21 (3): 169–184. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Hohlmeier, Michaela, Christian Fahrholz. 2018. „The Impact of Brexit on Financial Markets-Taking Stock.“ *International Journal of Financial Studies* 6 (3): 1–9. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Chovancová, Božena, Patrik Slobodník. 2018. „The Impact of Brexit on Country Risk of Great Britain in Investing at Stock Market.“ *Marketing and Management of Innovations* 2: 23–30. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Jackowicz, Krzysztof, Lukasz Kozłowski, Blazej Podgorski. 2017. „The distant echo of Brexit: Did exporters suffer the most?“ *Finance Research Letters* 21: 132–139. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Kalaitzake, Manolis. 2020. „Brexit for finance? Structural interdependence as a source of financial political power within UK-EU withdrawal negotiations.“ *Review of*

International Political Economy 2020: 1–27. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Kordos, Marcel. 2019. „British-Slovak Foreign Trade Relations: Consequences of Brexit.“ *Marketing and Management of Innovations* 2019 (3): 341–353. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Kotlinski, Kamil. 2018. „The economic consequences of leaving European Union by Great Britain.“ *EKONOMIA I PRAWO-ECONOMICS AND LAW* 17 (2): 157–167. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Kurecic, Petar, Filip Kokotovic. 2018. „Empirical Analysis of the Impact of Brexit Referendum and Post-referendum Events on Selected Stock Exchange Indexes.“ *South East European Journal of Economics and Business* 13 (1): 7–16. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Kuznar, Andzelika, Jerzy Menkes. 2017. „Will Brexit cause the whole Britain to leave the European Union?“ *EKONOMIA I PRAWO-ECONOMICS AND LAW* 16 (4): 433–448. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Mikolajun, Irena, Jean-Marie Viaene. 2019. „Is Hard Brexit Detrimental to EU Integration? Theory and Evidence.“ *Open Economies Review* 30 (4): 621–654. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Nasir, Muhammad Ali, Justine Simpson. 2018. „Brexit associated sharp depreciation and implications for UK's inflation and balance of payments.“ *Journal of Economic Studies* 45 (2): 231–246. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Pilbeam, Keith. 2019. „Brexit and its Impact on the Pound in the Foreign Exchange Market.“ *Economists Voice* 16 (1): 1–5. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Plakandaras, Vasilios, Rangan Gupta, Mark E. Wohar. 2017. „The depreciation of the pound post-Brexit: Could it have been predicted?“ *Finance Research Letters* 21: 2016–213. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Ridgway, Maranda. 2019. „Brexit: human resourcing implications.“ *Employee Relations* 41 (5): 1033–1045. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Ringe, Wolf-Georg. 2018. „The Irrelevance of Brexit for the European Financial Market.“ *European Business Organization Law Review* 19 (1): 1–34. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Simionescu, Mihaela, Wadim Strielkowski, Svetlana Kalugyna. 2017. „The impact of Brexit on labour migration and labour markets in the United Kingdom and the EU.“ *Terra Economicus* 15 (1): 148–156. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Simionescu, Mihaela, Yuriy Bilan, Luboš Smrčka, Zuzana Vincúrová. 2017. „The effects of european economics integration and the impact of Brexit on the UK immigrants from the CEE countries.“ *E & M EKONOMIE A MANAGEMENT* 20 (1): 29–47. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Suciu, Marta-Christina, Mirela Cristea, Gratiela Georgiana. 2018. „Immigration Effects Within the EU-Brexit Framework: an Empirical Analysis.“ *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research* 52 (4): 113–130, (online; pdf). Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Szczypinska, Agnieszka. 2018. „Who Gains More Power in the EU after Brexit?“ *FINANCE A UVER-CZECH JOURNAL OF ECONOMICS AND FINANCE* 68 (1): 18–33. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Varadi, Balazs H., Timea Varnai, Bamabs Virag. 2016. „Brexit: The End or the Beginning of a Long Road.“ *Acta Oeconomica* 66: 93–110. Dostupné z: <http://apps.webofknowledge.com>.

Zákony a mezinárodní smlouvy:

Česko. 1993. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

Česko. 1997. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

Česko. 2012. Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

Evropská unie. 2012. Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné také z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF.

Projevy:

Cameron, David. 2016. Výsledek referenda o vystoupení z EU. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/speeches/eu-referendum-outcome-pm-statement-24-june-2016.cs> (cit. 10. 3. 2020).

Churchill, Winston. 1946. Spojené státy evropské. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8613/10951/clanek/spojene-staty-evropske/> (cit. 5. 3. 2020).

Ostatní internetové zdroje:

Bank of England. 2019. „Inflation and the 2% target.“ *Bank of England*, (online). Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/inflation> (cit. 10. 2. 2020).

BBC. „1967: De Gaulle says „non“ to Britain – again.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/27/newsid_4187000/4187714.stm (cit. 27. 2. 2020).

BBC. 1997. „3 May 1979.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/special/politics97/background/pastelec/ge79.shtml> (cit. 5. 3. 2020).

BBC. 2014. „Uk European election results.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/events/vote2014/eu-uk-results#orb-banner> (cit. 9. 3. 2020).

BBC. 2015. „Election 2015 Results“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election/2015/results> (cit. 9. 3. 2020).

BBC. 2016. „EU Referendum: Results.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: https://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results (cit. 10. 3. 2020).

BBC. 2019a. „Theresa May quits: UK set for new PM by end of July.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-48395905> (cit. 9. 3. 2020).

BBC. 2019b. „Election 2019. UK Results: Conservatives win majority.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election/2019/results> (cit. 10. 3. 2020).

BBC. 2019c. „Brexit vote: What just happened?“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-47542925> (cit. 10. 3. 2020).

BBC. 2019d. „Brexit deal: How did my MP vote on the Withdrawal Agreement Bill?“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-50145265> (cit. 10. 3. 2020).

BBC. 2020. „Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU.“ *BBC*, 17. 2. 2020 (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887> (cit. 13. 3. 2020).

Bellack, Marisa, Olivier Laurent. 2019. „Who is Boris Johnson?“ *Washingtonpost*, (online). Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/graphics/2019/world/amp-stories/who-is-boris-johnson/>? (cit. 10. 3. 2020).

Bittner, Jan, Narcisa Kadlčáková, Eva Bernardová, Patrik Haratyka, Stanislav Volčik. 2019. „Analýza struktury obchodu se Spojeným královstvím: Diskuzní dokument k tématu brexitu.“ *Vláda.cz*, (online; pdf). Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/190204_Analyza_brexit_FE2.pdf (cit. 24. 4. 2020).

Bloomberg. 2016. „EU Referendum: Final Results.“ *Bloomberg*, (online). Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/graphics/2016-brexit-referendum/> (cit. 10. 3. 2020).

Bydžovská, Marie, CDK. 2018. „Zemědělství.“ *Euroskop.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/> (cit. 5. 4. 2020).

Clark, Daniel. 2019. „Share of total contributions to the European Union budget in 2018, by Member State.“ *Statista.com*, (online). Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/316691/european-union-eu-budget-share-of-contributions/?fbclid=IwAR20b8biwmj3PFJWoQ8qrp9gP10HzbjDE6hdkQByO_NdgE80v_cu6paJ4 (cit. 5. 4. 2020).

CNN. 2020. „Eurozone Fast Facts.“ *CNN.com*, (online). Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/07/09/world/europe/eurozone-fast-facts/index.html> (cit. 18. 4. 2020).

Curtice, John. 2018. „How young and old would wote on Brexit now.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-45098550> (cit. 12. 3. 2020).

Česká národní banka a. „Cílování inflace v ČR.“ *Česká národní banka*, (online). Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/cilovani/> (cit. 16. 2. 2020).

Česká národní banka b. „Inflace.“ *Česká národní banka*, (online). Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/> (cit. 16. 2. 2020).

Český rozhlas. 2017. „Parlamentní volby 2017.“ *irozhlas.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/volby/parlamentni-volby-2017> (cit. 10. 2. 2020).

Český rozhlas. 2018a. „Prezidentské volby 2018.“ *irozhlas.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/volby/prezidentske-volby-2018?round=2> (cit. 10. 2. 2020).

Český rozhlas. 2018b. „Výhra o půl milionu hlasů. Připomeňte si, jak se volilo při první přímé volbě.“ *irozhlas.cz*, (online). Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/vyhra-o-pul-milionu-hlasu-pripomente-si-jak-se-volilo-pri-prvni-prime-volbe_1801120935_kro (cit. 10. 2. 2020).

Český rozhlas. 2018c. „Lídři ANO a ČSSD po měsících podepsali koaliční smlouvu. Vláda zamíří pro důvěru do sněmovny.“ *irozhlas.cz*, (online). Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koalicni-smlouva-ano-andrej-babis-cssd-jan-hamacek_1807101355_ako (cit. 10. 2. 2020).

Český statistický úřad. 2011. „Rozloha území a počet obyvatel České republiky podle krajů a okresů k 1. 1. 2011.“ *Český statistický úřad* (online; pdf). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548145/4032120101.pdf/c1675e94-73a8-490f-ac08-08a45abb6c9b?version=1.0> (cit. 16. 2. 2020).

Český statistický úřad. 2015. „Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika.“ *Český statistický úřad*, (online). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp- (cit. 16. 2. 2020).

Český statistický úřad. 2020a. „Obyvatelstvo“. *Český statistický úřad*, 5. 2. 2020 (online). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide (cit. 16. 2. 2020).

Český statistický úřad. 2020b. „Inflace, míra inflace – Metodika.“ *Český statistický úřad*, (online). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace (cit. 16. 2. 2020).

Český statistický úřad. 2020c. „Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let.“ *Vdb.czso.cz*, (online). Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413_VUZEMI_97_19 (cit. 16. 2. 2020).

ČT24. 2013. „Cameron svým projevem vypustil džina z láhve“ *Česká televize*, (online). Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1121868-cameron-svym-projevem-vypustil-dzina-z-lahve> (cit. 12. 3. 2020).

ČT24. 2018. „Češi nebudou z Británie odcházet ve velkém jako Poláci, míní majitel londýnského obchodu s českým zbožím.“ *ČT24*, (online). Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2659745-cesi-nebudou-z-britanie-odchazet-ve-velkem-jako-polaci-mini-majitel-londynskeho> (cit. 24. 4. 2020).

ČTK. 2019a. „Mayová požádala o krátký odklad brexitu. Británie by podle jejího plánu měla odejít do konce června.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/mayova-pozadala-o-kratky-odklad-brexitu-britanie-by-podle-jejeho-planu-mela-odejit-do-konce-cervna/> (cit. 27. 2. 2020).

ČTK. 2019b. „Brexit se potřetí odkládá, tentokrát do konce ledna 2020. Británie ale může odejít i dřív.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/brexit-se-potreti-odklada-tentokrat-do-konce-ledna-2020-britanie-ale-muze-odejit-i-driv/> (cit. 9. 3. 2020).

ČTK. 2019c. „Britové půjdou 12. prosince k předčasným volbám, labouristé chystají radikální kampaň.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/britove-pujdou-12-prosince-k-predcasnym-volbam-labouriste-chystaji-radikalni-kampan/> (cit. 9. 3. 2020).

ČTK. 2020a. „Rada EU schválila mandát k vyjednávání s Velkou Británií.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/rada-eu-schvalila-mandat-k-vyjednavani-s-velkou-britanii/> (cit. 9. 3. 2020).

ČTK. 2020b. „Obchod, bezpečnost a rovné podmínky. Barnier představil mandát pro vyjednávání s Británií.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/barnier-eu-chce-s-britanii-ambiciozni-obchodni-dohodudohodu-s-britanii-ta-ji-chce-po-vzoru-kanady/> (cit. 12. 3. 2020).

Dearden, Lizzie. 2019. „Boris Johnson: Court quashes attempt to prosecute prime minister over Brexit bus ‚lies‘“ *Independent*, (online). Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/boris-johnson-brexit-bus-supreme-court-vote-leave-appeal-latest-a9056871.html> (cit. 12. 3. 2020).

Dewan, Angela. 2020. „Brexit’s done. The UK has left the European Union.“ *CNN.com*, (online). Dostupné z: <https://edition.cnn.com/europe/live-news/brexit-day-uk-leaves-eu-gbr-intl/index.html> (cit. 9. 3. 2020).

Euractiv. 2016. „EU a Velká Británie: Historie vztahů a cesta k referendu.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/eu-a-velka-britanie-historie-vztahu-a-cesta-k-referendu-000142/> (cit. 10. 3. 2020).

Euractiv, ČTK. 2020. „Koronavirus mění fungování institucí EU. Euroúředníci budou pracovat z domova, brexitová jednání se odkládají.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/koronavirus-meni-fungovani-instituci-eu->

[eurourednici-budou-pracovat-z-domova-brexitova-jednani-se-odkladaji/](#) (cit. 12. 3. 2020).

Eurostat. „Top 5 Partners in International Trade in Goods.“ *Ec.europa.eu*, (online). Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/visualisations> (cit. 22. 4. 2020).

Evropská komise a. „Slovníček: politika soudružnosti.“ *Ec.europa.eu*, (online). Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/glossary/c/cohesion-policy?fbclid=IwAR0HCR4DF1bSw0UAzETa5DnARwNoBXwRRkEXdR2EgKIT9G1g2tpfKitRrcM (cit. 13. 4. 2020).

Evropská komise b. „Přechodné období“ *ec.europa.eu*, (online). Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/brexit-brief/transition-period_cs (cit. 24. 4. 2020).

Evropská komise. 2018. „Sdělení komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů.“ *Evropská komise*, (online; pdf). Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c2bc7dbd-4fc3-11e8-be1d-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF (cit. 5. 4. 2020).

Evropská komise. 2019. „Rozpočet EU pro budoucnost: Moderní rozpočet EU k řešení budoucích výzev.“ *Ec.europa.eu*, (online; pdf). Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/modern-eu-budget-future-challenges_cs.pdf (cit. 24. 4. 2020).

Evropský parlament. 2020. „Brexit deal approved by the European Parliament.“ *Europarl.europa.eu*, (online). Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200128IPR71204/brexit-deal-approved-by-the-european-parliament> (cit. 12. 3. 2020).

G20. 2020. „What is the G20?“ *G20.org*, (online). Dostupné z: <https://g20.org/en/about/Pages/whatis.aspx> (cit. 5. 4. 2020).

Government UK. „Countries in the EU and EEA.“ *Gov.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.gov.uk/eu-eea> (cit. 15. 4. 2020).

Gresci, Elena. 2016. „Meet the 75%: the young people who voted to remain in the EU.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/24/meet-the-75-young-people-who-voted-to-remain-in-eu> (cit. 10. 3. 2020).

- Helm, Toby. 2016. „EU referendum: youth turnout almost twice as high as first thought.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/09/young-people-referendum-turnout-brexit-twice-as-high> (cit. 10. 3. 2020).
- Hosnedlová, Pavla. 2018a. „Finální návrh dohody o brexitu je na světě. EU ho vítá, Británie kritizuje.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/finalni-navrh-dohody-o-brexitu-je-na-svete-eu-ho-vita-britanie-kritizuje/> (cit. 9. 3. 2020).
- Hosnedlová, Pavla. 2018b. „Sto tisíc Čechů se chystá na Brexit. Aby zůstali lidé v Británii, musí se zaregistrovat.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/sto-tisic-cechu-se-chysta-na-brexit-aby-zustali-v-britanii-musi-se-zaregistrovat/> (cit. 24. 4. 2020).
- Hosnedlová, Pavla. 2019. „Předseda britského parlamentu ztrhl třetí hlasování o stejné brexitové dohodě. Požaduje její podstatnou změnu.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/predseda-britskeho-parlamentu-zatrhl-treti-hlasovani-o-stejne-brexitove-dohode-pozaduje-jeji-podstatnou-zmenu/> (cit. 9. 3. 2020).
- Hosnedlová, Pavla. 2020. „Brexit: Od osudného referenda až po vyjednané dohody.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/linksdossier/brexit-od-osudneho-referenda-az-po-vyjednane-dohody/> (cit. 10. 3. 2020).
- Hunt, Alex. 2013. „David Cameron Speech: UK and the EU.“ *BBC*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-21013771> (cit. 27. 2. 2020).
- Hunt, Alex. 2014. „UKIP: The story of the UK Independence Party’s rise.“ *BBC*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-21614073> (cit. 10. 3. 2020).
- Inflation.eu a. „Historic inflation Czech Republic – CPI inflation.“ *Inflation.eu*, (online). Dostupné z: <https://www.inflation.eu/inflation-rates/czech-republic/historic-inflation/cpi-inflation-czech-republic.aspx> (cit. 20. 4. 2020).
- Inflation.eu b. „Historic inflation Great Britain – CPI inflation.“ *Inflation.eu*, (online). Dostupné z: <https://www.inflation.eu/inflation-rates/great-britain/historic-inflation/cpi-inflation-great-britain.aspx> (cit. 20. 4. 2020).
- Krutílek, Ondřej, CDK. „ČR a rozpočet EU.“ *Euroskop.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9019/sekce/cr-a-rozpocet-eu/> (cit. 24. 4. 2020).
- Maciejewski, Maciej, Christina Ratcliff. 2019. „Vnitřní trh: obecné zásady.“ *Europarl.europa.eu*, (online). Dostupné z:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/33/vnitri-trh-obecne-zasady> (cit. 20. 4. 2020).

Marek, David, Petr Němec, Václav Franče, Marcel Tkáčik. 2019. „Brexit: Analýza dopadů odchodu Velké Británie z EU.“ *Deloitte.com*, (online; pdf). Dostupné z: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/deloitte-analytics/Deloitte_BREXIT_unor_2019.pdf (cit. 24. 4. 2020).

Massot, Albert. 2020a. „První pilíř společné zemědělské politiky (SZP): I – společná organizace trhů se zemědělskými produkty.“ *Evropský parlament*, (online). Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/108/prvni-pilir-spolecne-zemedelske-politiky-szp-i-spolecna-organizace-trhu-se-zemed> (cit. 5. 4. 2020).

Massot, Albert. 2020b. „První pilíř společné zemědělské politiky (SZP): II – Přímé platby zemědělcům.“ *Evropský parlament*, (online). Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/109/prvni-pilir-spolecne-zemedelske-politiky-szp-ii-prime-platby-zemedelcum> (cit. 5. 4. 2020).

Massot, Albert. 2020c. „Druhý pilíř společné zemědělské politiky: politika rozvoje venkova.“ *Evropský parlament*, (online). Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/110/druhy-pilir-spolecne-zemedelske-politiky-politika-rozvoje-venkova> (cit. 5. 4. 2020).

Moens, Barbara, Emilio Casalicchio. 2020. „POLITICO’s guide to the Brexit negotiations.“ *Politico*, (online). Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/politicos-guide-to-the-brexit-negotiations/> (cit. 29. 3. 2020).

Nelsson, Richard. 2015. „Archive: how the Guardian reported the 1975 EEC referendum.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2015/jun/05/referendum-eeec-europe-1975> (cit. 5. 3. 2020).

O’Caroll, Lisa. 2019. „How is Boris Johnson’s Brexit deal different from Theresa May’s?“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2019/oct/17/how-is-boris-johnson-brexit-deal-different-from-theresa-may> (cit. 15. 3. 2020).

Office for National Statistics. 2020. „Unemployment rate (aged 16 and over, seasonally adjusted).“ *Ons.gov.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peoplenotinwork/unemployment/timeseries/mgsx/lms> (cit. 27. 2. 2020).

Organizace spojených národů. „Population by sex, annual rate of population increase, surface area and density.“ *United Nations* (online; pdf). Dostupné z: <https://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2012/Table03.pdf> (cit. 16. 2. 2020).

Parliament a. „State Opening of Parliament.“ *Parliament.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.parliament.uk/about/how/occasions/stateopening/> (cit. 16. 2. 2020).

Parliament b. „Prime Minister’s Questions.“ *Parliament.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.parliament.uk/visiting/visiting-and-tours/watch-committees-and-debates/prime-ministers-questions/> (cit. 16. 2. 2020).

Parliament c. „How MPs are elected.“ *Parliament.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/members/electing-mps/> (cit. 16. 2. 2020).

Parliament. 2019. „Government loses „meaningful vote“ in the Commons.“ *Parliament.uk*, (online). Dostupné z: <https://www.parliament.uk/business/news/2019/parliamentary-news-2019/meaningful-vote-on-brexit-resumes-in-the-commons/> (cit. 4. 3. 2020).

Plevák, Ondřej. 2019. „Lídři zemí EU s odkladem brexitu souhlasí, počítají s dubnovou a květnovou variantou.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/lidri-zemi-eu-s-odkladem-brexitu-souhlasi-pocitaji-s-dubnovou-a-kvetnovou-variantou/> (cit. 5. 3. 2020).

Robertson, Nan. 1974. „President Pompidou dead after almost five years as de Gaulle’s Successor.“ *New York Times*, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1974/04/03/archives/president-pompidou-dead-after-almost-five-years-as-de-gaulles.html> (cit. 27. 2. 2020).

Senát parlamentu České republiky. „Seznam senátorů.“ *Senát.cz*, (online). Dostupné z: https://senat.cz/senatori/index.php?lng=cz&ke_dni=15.2.2020&O=12&par_2=3 (cit. 10. 2. 2020).

Sims, Alexandra. 2016. „What is the difference between hard and soft Brexit? Everything you need to know.“ *Independent*, (online). Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-hard-soft-what-is-the-difference-uk-eu-single-market-freedom-movement-theresa-may-a7342591.html> (cit. 5. 3. 2020).

Soussi, Alasdair. 2020. „UK Parliament approves Boris Johnson’s Brexit deal.“ *Al Jazeera*, (online). Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/uk-parliament-approves-boris-johnson-brexit-deal-200109144917032.html> (cit. 14. 3. 2020).

Stewart, Heather, Jessica Elgot. 2019. „May hopes to hold fourth vote on Brexit deal.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2019/mar/29/mps-reject-theresa-mays-brexit-deal-third-time> (cit. 4. 3. 2020).

Stewart, Heather. 2019. „May suffers heaviest parliamentary defeat of a British PM in the democratic era.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2019/jan/15/theresa-may-loses-brexit-deal-vote-by-majority-of-230> (cit. 4. 3. 2020).

Světová banka a. „Databank“ *databank.worldbank.org*, (online). Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD&country=WLD#> (cit. 20. 4. 2020).

Světová banka b. „GDP per capita (current US\$) – Czech Republic, United Kingdom.“ *Data.worldbank.org*, (online). Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2018&locations=CZ-GB&start=1991&view=chart> (cit. 20. 4. 2020).

Številová, Zuzana. 2017. „Uprchlíci a migrace: dojmy a pojmy.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/opinion/uprchlici-a-migrace-dojmy-a-pojmy/> (cit. 13. 4. 2020).

The Guardian. 2017. „UK election 2017: full results.“ *The Guardian*, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/ng-interactive/2017/jun/08/live-uk-election-results-in-full-2017> (cit. 5. 3. 2020).

Thimont Jack, Maddy. 2020. „Common Agricultural Policy.“ *Institute for Government*, (online). Dostupné z: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/common-agricultural-policy> (cit. 5. 4. 2020).

UKIP. „About UKIP“ *UK Independence Party*, (online). Dostupné z: <https://www.ukip.org/ukip-page.php?id=02> (cit. 2. 3. 2020).

UNCTAD. „UnctadStat.“ *Unctadstat.unctad.org*, (online). Dostupné z: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (cit. 24. 4. 2020).

- Urban, Luděk. „Historie vnitřního trhu.“ *Euroskop.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8732/sekce/historie-vnitriho-trhu/> (cit. 10. 2. 2020).
- Velvyslanectví České republiky v Londýně. „Vztahy ČR a Spojeného království.“ *Mzv.cz*, (online). Dostupné z: https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/index.html (cit. 23. 2. 2020).
- Vláda České republiky. „Členové vlády.“ *Vláda.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/vlada/> (cit. 10. 2. 2020).
- Vote Leave. „Why Vote Leave“ *Vote Leave*, (online). Dostupné z: http://www.voteleavetakecontrol.org/why_vote_leave.html (cit. 27. 2. 2020).
- Wheeler, Brian, Gavin Stamp. 2019. „The Theresa May Story: The Tory leader brought down by Brexit.“ *BBC.com*, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election-2017-46225949> (cit. 12. 3. 2020).
- White, Samuel, Sarantis Michalopoulos. 2017. „Společná zemědělská politika: Od semínek až ke sklizni po roce 2020.“ *Euractiv.cz*, (online). Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/spolecna-zemedelska-politika-od-seminek-az-ke-sklizni-po-roce-2020/> (cit. 5. 4. 2020).
- Woodcock, Andrew. 2019. „Law to stop no-deal Brexit passed by Parliament.“ *Independent*, (online). Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-no-deal-bill-vote-house-lords-boris-johnson-law-parliament-latest-a9094741.html> (cit. 10. 3. 2020).
- Worldometer. 2020. „U.K. Population (live).“ *Worldometer*, (online). Dostupné z: <https://www.worldometers.info/world-population/uk-population/> (cit. 16. 2. 2020).
- Zenkner, Petr. „Vstup ČR do EU.“ *Euroskop.cz*, (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/> (cit. 16. 4. 2020).